

T.C.
ZİRVE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ANADOLU LİSELERİNDE GÖREVLİ YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİN
GÖRÜŞLERİNE GÖRE ÖĞRENCİLERİN OKUL MALINA KARŞI
GÖSTERDİKLERİ TAHRİPÇİ DAVRANIŞLAR
(BATMAN İLİ ÖRNEĞİ)

NACİ SUÇİN

EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

GAZİANTEP
ARALIK 2015

T.C.
ZİRVE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ANADOLU LİSELERİNDE GÖREVLİ YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİN
GÖRÜŞLERİNE GÖRE ÖĞRENCİLERİN OKUL MALINA KARŞI
GÖSTERDİKLERİ TAHRİPÇİ DAVRANIŞLAR
(BATMAN İLİ ÖRNEĞİ)**

NACİ SUÇİN

**EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZİ**

DANIŞMAN
YRD. DOÇ. DR. ÇETİN TAN

GAZİANTEP
ARALIK 2015

T.C.

ZİRVE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

GAZİANTEP

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı Programı Yüksek Lisans öğrencisi Naci SUÇİN tarafından hazırlanan “Anadolu Liselerinde Görevli Yönetici ve Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışlar” başlıklı Yüksek Lisans Tezi, 22.12.2015 tarihinde aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

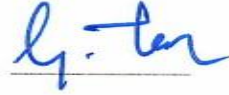
Prof. Dr. Fatih TÖRENER
Ana Bilim Dalı Başkanı

İMZA

Jüri Üyeleri:

Yrd. Doç. Dr. Çetin TAN (Tez Danışmanı)

Yrd. Doç. Dr. Sevda KOÇ

Yrd. Doç. Dr. Cemal AKÜZÜM

Doç. Dr. Abdullah DEMİR

Enstitü Müdürü

T.C.
ZİRVE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
GAZİANTEP

Bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, materyal ve sonuçların tam olarak kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. 22.12.2015

Naci SUÇIN

ÖZET

ANADOLU LİSELERİNDE GÖREVLİ YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE ÖĞRENCİLERİN OKUL MALINA KARŞI GÖSTERDİKLERİ TAHRİPÇİ DAVRANIŞLAR

(BATMAN İLİ ÖRNEĞİ)

Naci SUÇİN

Zirve Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi, 89 sayfa, Aralık, 2015

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Çetin TAN

Bu araştırmada, Kamu Anadolu Liselerinde görevli yönetici ve öğretmenlerin görüşlerine göre öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışlar incelenmiştir.

Tahripçilik davranışı farklı birçok alanda kendini göstermektedir. Temel amacı eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütülmesi olan okullar da tahripçilik eylemlerinin yoğun olarak görüldüğü yerlerin başında gelmektedir. Tahripçi davranışlar eğitsel çabaları öğretim amaçlarının gerçekleştirilmesini engellediğinden ve okullarda önemli derecede ekonomik zararlara yol açtığından dolayı istenmeyen davranışlardır.

Bu çalışmanın amacı Anadolu Liselerinde görevli yönetici ve öğretmenlerin görüşlerine göre öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışların belirlenmesidir. Bu sebepten ötürü bu araştırma betimleyici tarama modelindedir. Araştırmanın örneklem grubunu Batman İli merkez ilçesindeki ortaokullarda görevli 233 öğretmen ve 53 yönetici oluşturmuştur. Araştırmada veriler Oruç (2008) tarafından geliştirilmiş olan Okul Tahripçiliği Ölçeği kullanılarak

toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesi SPSS 17.0 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrencilerin tahrip edici davranışlarını algılama düzeylerinin öğretmenlerin görev türü, cinsiyet, medeni durum değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenebilmesi için t-testi ve meslekte geçirdikleri süreye göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenebilmesi için ise fark testleri Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular göre öğretmen ve yöneticiler “Zarar Türleri ve Görülme Sıklığı” ve “Zarar Nedenleri” alt boyutları için “Nadiren” düzeyinde katılım gösterdikleri , “Öğrencilerin Özellikleri” alt boyutu için “Bazen” düzeyinde katılım gösterdikleri ve “Önlemler” alt boyutunda ise “Sık Sık” düzeyinde katılım gösterdikleri görülmüştür. Elde edilen bir diğer bulguya göre öğretmen ve yöneticilerin görüşleri alt boyutlara göre anlamlı seviyede farklılaşmaktadır. Kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere kıyasla “Önlemler” alt boyutunda anlamlı seviyede daha olumlu görüş belirttiklerini belirtmişlerdir. Bekâr öğretmenlerin “Zarar Nedenleri” alt boyutunda anlamlı seviyede daha olumlu görüş belirttikleri görülmüştür. Kıdem dereceleri 1-5 yıl aralığında olan öğretmenler “Zarar Türleri ve Görülme Sıklığı” ve “Zarar Nedenleri” alt boyutlarında diğer kıdem seviyelerinde yer alan öğretmenlere kıyasla daha olumlu görüş belirttikleri belirtilmiştir.

Elde edilen bu bulgulara göre İlk ve ortaöğretim eğitim programlarında şiddetin zararlarını ve önleyici tedbirlerini çocuklarımıza anlatmak için öğretici konulara daha fazla yer verilmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tahripçilik, Anadolu Liseleri, Batman İli

ABSTRACT

Naci SUÇİN

Zirve University, Graduate School of Social Science

Department of Educational Sciences

Master Thesis, 89 pages, December 2015,

Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Çetin TAN

In this study, the decaying property of their respective schools against students based on the opinion of executives in the Public High School teachers and behavior were examined.

Vandalism behavior show itself in many different areas. The school that has the main aim of carrying out of education and instruction activities are one of the main places where Vandalism activities could be observed. Because vandalistic behaviors affect the quality of educational efforts and cause economical handicaps in schools, they are accepted as unwanted behaviors.

The aim of the study, is to determine vandalistic behaviors performed by students against school commodities based on school administrators' and teachers' views. For this reason this study could be accepted as a survey design study. Sample of the study is 53 school administrators and 233 teacher working in Anatolian High schools located in Batman city centrum. The data used in the study were collected by using School Vandalism Scale developed by Oruç (2008). The analysis of the data was carried out by SPSS 17.0 program. ANOVA and t test analysis were used to determine whether or not Vandalistic behaviors perceptions of school administrators and teacher show difference based on teachers gender, marital status, working position, and working experience.

Based on the results, it was found that, teachers and administrators have views on “Damage Kinds and Observance Frequency” subscale and “Damage Reasons” at “Rarely” level, “on “Student Specifications” subscale “Sometimes” level and on “Precautions” subscale “Frequently” level. According to another finding, teacher and school administrators show difference at any of the subscales. Female teachers provide positive views on “Precautions” subscale in comparison the male teachers. Unmarried teachers and administrators show more positive views on “Damage Reasons” subscale. Teachers and administrators who have 1-5 year working experience show more positive views on “Damage Kinds and Observation Frequency” and “Damage Reasons” subscales

Based on those findings, it was recommended that primary and secondary teaching programs has to be revised so as to include preventive topics more.

Keywords: Vandalism, Anatolian High Schools, Batman City

ÖNSÖZ

İnsan sosyal bir varlık olduğundan tek başına yaşayamaz. Tek başına yaşayamayan insan aynı zamanda kendini yetiştirmek ve geliştirmekte ister. Bu nedenle eğitim alır. Bu eğitimi de eğitim kurumlarında almaktadır. İşte bu süreçte bazı kişiler bu eğitim kurumlarını tahrip etmektedirler.

Bu araştırmada, Kamu Anadolu Liselerinde görevli yönetici ve öğretmen görüşlerine göre; okullarda öğrencilerin okul malına karşı tahripçi davranışların hangi türlerini hangi sıklıkla gösterdikleri, bu davranışların nedenlerinin neler olduğunu, bu davranışları sergileyen öğrencilerin özelliklerinin neler olduğunu ayrıca bu davranışların önlenmesi en azından azaltılabilmesi için nelerin yapılabileceği ortaya konulmuştur.

Araştırmanın her aşamasında bana her zaman vakit ayıran, benden yardımlarını esirgemeyip fedakârlık yapan, her konudaki titiz tavırlarıyla ve bilimsel kişiliği ile sürekli yol gösteren sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Abidin DAĞLI'ya, yine her konuda bana yardımcı olan, yol gösteren tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Çetin TAN'a en içten teşekkürlerimi sunarım. Lisansüstü öğrenimim süresince bu aşamaya gelmemde katkıları olan değerli hocalarıma şükranlarımı sunarım. Ayrıca çalışmanın her aşamasında bana yardımcı olan, görüş ve bilgileriyle beni aydınlatan, desteğini her an hissettiğim tüm hocalarıma ve meslektaşlarıma en içten teşekkürlerimi sunarım. Yaptığım araştırmaya olan ilgi ve katılımlarından dolayı Batman ilindeki tüm kamu Anadolu Lise öğretmenlerine ve desteklerini esirgemeyen arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Bana karşı gösterdiği anlayış, manevi desteğinden dolayı sevgili eşim Birgül SUÇİN' e ve zamanlarını çaldığım, bu süreçte onlara yeterince zaman ayıramadığım biricik kızlarım Hacer Nur ile Hanzade Sara'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Aralık 2015

Naci SUÇİN

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI

ETİK BİLDİRİM FORMU

ÖZET	iii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLOLAR	ix
BÖLÜM I	1
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Sayıtlar.....	5
1.5. Sınırlıklar	5
BÖLÜM II	6
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	6
2.1. Tahrip Edici Davranış	6
2.1.1. Tahrip Etme Kavramı.....	6
2.1.2. Tarihsel Açıdan Tahrip Etme	13
2.1.3. Tahrip Edici Davranışın Sınıflandırması.....	14
2.1.4. Tahrip Edici Davranışların Sebepleri.....	20
2.1.5. Okul Tahripçiliği.....	35

2.3. Konu İle İlgili Yapılmış Çalışmalar	38
2.3.1. Yurt İçinde Yapılmış Çalışmalar	38
2.3.2 Yurt Dışında Yapılmış Çalışmalar	41
BÖLÜM III.....	43
3. YÖNTEM.....	43
3.1. Araştırma Modeli	43
3.2. Evren ve Örneklem	43
3.3. Araştırmaya Katılan Yönetici ve Öğretmenlerin Demografik Özellikleri	44
3.4. Veri Toplama Aracı	47
3.5. Veri Toplama Aracının Uygulanması ve Verilerin Toplanması	48
3.6. Verilerin Analizi	48
BÖLÜM IV.....	50
4. BULGULAR.....	50
4.1. Anadolu Liselerinde Görevli Yönetici ve Öğretmenlerin, Öğrencilerin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı	50
4.1.1. Cinsiyete Göre, Anadolu Liselerinde Görevli Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışlara İlişkin Bulgular.....	51
4.1.2. Öğrenim Durumuna Göre Anadolu Liselerinde Görevli Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışlara İlişkin Bulgular.....	52
4.1.3. Medeni Durumlarına Göre Anadolu Liselerinde Görevli Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışlara İlişkin Bulgular.....	54
4.1.4. Kıdem Derecelerine Göre Anadolu Liselerinde Görevli Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışlara İlişkin Bulgular.....	55
BÖLÜM V.....	58
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	58

5.1. Tartışma ve Sonuç.....	58
5.2. Öneriler	60
5.2.1.Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	60
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	61
KAYNAKÇA	63
ÖZGEÇMİŞ.....	67
EKLER.....	68
EK 1: Veri Toplama Aracı Öğretmen Anketi	68
EK 2: Veri Toplama Aracı Yönetici Anketi.....	74
EK 3: Anket Uygulama İzin Onayı	79

TABLOLAR

<i>Tablo 1: Yönetici ve Öğretmenlerin Görev Türüne Göre Dağılımları</i>	<i>44</i>
<i>Tablo 2: Öğretmenlerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımları</i>	<i>45</i>
<i>Tablo 3: Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımları</i>	<i>45</i>
<i>Tablo 4: Öğretmenlerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımları</i>	<i>46</i>
<i>Tablo 5: Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Dağılımları.....</i>	<i>46</i>
<i>Tablo 6: Tahrip Edici Davranışlar Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Betimleyici İstatistikler</i>	<i>50</i>
<i>Tablo 7: Cinsiyete göre Anadolu Liselerinde görevli öğretmenlerin görüşlerine göre öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışlara ilişkin t-testi sonuçları</i>	<i>51</i>
<i>Tablo 8: Öğrenim Durumuna Göre Anadolu Liselerinde Görevli Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışlara İlişkin t-testi sonuçları.....</i>	<i>53</i>
<i>Tablo 9: Medeni Durumlarına Göre Anadolu Liselerinde Görevli Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışlara İlişkin t-testi sonuçları.....</i>	<i>54</i>
<i>Tablo 10: Kıdemlerine Göre Anadolu Liselerinde Görevli Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışlara İlişkin ANOVA sonuçları.....</i>	<i>55</i>

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sayıltıları ve sınırlılıkları yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Yüzyıllar önce dahi kullanılmış bir kavram olarak vandalizm günümüzde de önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanlar farklı sebeplerden ötürü çevrelerinde bulunan kişi ya da kurumlara ait eşyaları yine farklı yöntemlerle tahrip etmektedirler. Yapılan bu tahribat sadece ekonomik boyutu olan bir problem olarak algılanmasına rağmen tahripçiliğin sosyal, psikolojik ve hukuki boyutları da vardır. Farklı birçok boyuta sahip olan bu kavramla ilgili tanımlamalara ve açıklamalara geçmeden önce oluşabilecek bir kavram kargaşasını önlemek amacıyla “Vandalizm” kavramının, Öğülmüş (1993) tarafından yerli alan yazına “tahripçilik” olarak kazandırıldığını belirtmek gerekir. Bu araştırmanın geri kalanında da kelimenin Türkçe karşılığı olarak alan yazına giren “tahripçilik” kavramının kullanımı tercih edilecektir.

Öğülmüş'e göre (1993) Belediye otobüslerinin koltuklarını yırtmak, telefon kulübelerine zarar vererek kullanılmaz hale getirmek, park, bahçe, dinlenme alanları, otobüs durakları gibi kamuya açık alanlarda bulunan eşyaları ve sanat eserlerini kırmak, parçalamak, kesmek ya da oymak; okul binalarının camlarını kırmak, sıraların üzerini kazımak, tuvalet kapılarına yazı yazmak ve duvarları çizmek gibi eylemler yapan

kişilere tahripçi (vandal), kamuya ait mallara zarar vermeye yönelik eylemlerde bulunma eğilimine de tahripçilik (vandalizm) adı verilmektedir.

Tahripçilik estetik, manevi veya ekonomik değeri olan bir eşya veya alana fiziksel zarar verme davranışı olarak tanımlanabilir (Öğülmüş, 1995: 39). Bir başka tanımda ise tahripçilik başkasının taşınır veya taşınmaz malını kısmen veya tamamen yıkmak, tahrip etmek, yok etmek, bozmak, kullanılamaz hâle getirmek veya kirletmek veyahut haklı bir neden olmaksızın, sahipli hayvanı öldürmek, ise yaramayacak hâle getirmek veya değerinin azalmasına neden olmak biçiminde tanımlanabilir (Başaran, 2000). Bu konuda birçok araştırma yapılmış olmasına rağmen, tahripçiliğin nedenlerini açıklayan en kapsamlı model, DeMore, Fisher ve Baron (1988) tarafından öne sürülen Sosyal Psikolojik Modeldir. Bu modele göre, tahripçiliğin nedenleri iki önemli kavramla açıklanır. Bunlardan biri algılanan eşitsizlik düzeyi, diğeri ise algılanan denetim düzeyidir. Algılanan eşitsizlik, bireyin kendisine eşit davranılmadığına, haksızlık yapıldığına ilişkin kişisel inancıdır. Algılanan denetim ise, bireyin sistem içindeki yasal yollarla eşitsizliğin giderilebileceğine ilişkin kişisel inancıdır. Tahripçiliğin altında yatan temel güçlü algılanan eşitsizliktir. Bireyin algıladığı eşitsizlik düzeyi yüksek ise, yani ortada bir haksızlık olduğuna inanıyorsa, haksızlığın kaynağı olarak algıladığı sistemi temsil eden ve ya sembolü olan nesneleri tahrip ederek tepki gösteriyor, öç almaya çalışıyor olabilir. Ancak, eşitsizlik algısı sonucunda her birey tahripçiliğe başvurmaz. Tahripçiliğe neden olan en önemli etmen birey tarafından algılanan denetim düzeyidir (Akt. Kızmaz, 2006: 48).

Tahripçilik davranışı farklı birçok alanda kendini göstermektedir. Nitekim, Türkiye’de de, tahripçilik eylemleri sonucunda kamuya ait mallara zarar verildiğini zaman zaman görülmekte ve tanık olunmaktadır. Temel amacı eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütülmesi olan okullar da tahripçilik eylemlerinin çok yoğun olarak görüldüğü yerlerin başında gelmektedir (Öğülmüş, 1995: 39).

Tahripçi davranışlar eğitsel çabaları (Başaran, 2000), öğretim amaçlarının gerçekleştirilmesini (Özgüven, 2001) engellediğinden ve okullarda önemli derecede ekonomik zararlara yol açtığından dolayı istenmeyen davranışlardır. Okulun işlevlerinden biri öğrencilere istenmeyen davranışlardan temizlenmiş bir çevre sunmaktır. Ülkemizde bu amaçla hazırlanan Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim kurumları ödül ve Disiplin Yönetmeliğinin, ödüllendirilecek davranışlar, ödül takdirinde dikkat edilecek hususlar bölümünde belirtilmiş olan ve ödüle layık görülen davranışlardan biri “okulun araç-gereç ve donanımların koruma ve kollamadaki örnek davranışları, okul yönetimi veya öğretmenlerince tespit edilmiş olmaktadır. Cezalar ve davranışlar bölümünde ise, uyarma-mahrumiyet-kınama cezası gerektiren davranışlardan biri “duvarları, sıraları kirletmektir. Okuldan tasdikname ile uzaklaştırma ve örgün eğitim dışına çıkarma cezası gerektiren davranışlardan biri “okulun bina, eklenti ve donanımların, okula ait taşınır veya taşınmaz malları tahrip etmektir. Aynı yönetmeliğin çeşitli hükümler bölümünde “okul mallarına zarar verildiği takdirde meydana gelmiş olan zararların ilgililere ayrıca ödettirilmesi için okul müdürlüğünce gerekli işlemler yapılır” maddesi bulunmaktadır.

Okulda yoğun çalışmalar sonucu oluşturulan eğitim ve öğretim programları, okul malzemelerinin tahrip edilmesiyle sekteye uğramakta okul asıl amacından uzaklaşmakta ve yoğun bir emek kaybı ortaya çıkmaktadır. Anlaşılacağı üzere tahripçiliğin hem maddi, hem manevi hem de sosyal bir maliyeti vardır. Tahripçilik sonucu oluşan bu zararların ve tahripçiliği önlemeye yönelik alınan tedbirlerin getirdiği maliyetlerin yanında, harcanan bu paraların eğitim süreçlerine ve müfredata aktarılamaması maliyetleri ikiye katlamakta ve hatta bu durum başlı başına bir yıkım olarak değerlendirilebilir (Deaver, 1976: 18).

Yukarıda da belirtildiği üzere oldukça önemli bir konu olmasına rağmen okul tahripçiliği araştırmacılar tarafından ülkemizde oldukça az çalışılmıştır. Öğülmüş’e (1995: 41) göre tahripçilik, araştırmacılar tarafından yeterince ilgi gösterilmeyen bir

sorundur. Yerli alan yazında okul tahripçiliği ile ilgili yapılmış olan az sayıda araştırma olması bu görüşü destekler niteliktedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Anadolu liselerinde görevli yönetici ve öğretmenlerin görüşlerine göre öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışları belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Anadolu liselerinde görevli yönetici ve öğretmenlerin, öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışlarına ilişkin görüşleri nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. Anadolu liselerinde görevli yönetici ve öğretmenlerin öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışlarına ilişkin görüşleri;
 - a. Öğrenim durumu,
 - b. Cinsiyet,
 - c. Medeni durumu,
 - d. Kıdem,

değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Daha önce de belirtildiği gibi tahrip edici davranışlar ülkenin milli kaynaklarına önemli ölçüde zarar vermekte ve büyük ekonomik zararlara yol açmaktadır. Ayrıca ekonomik zararların yanında bir de psikolojik ve sosyolojik zararlar vermekte, yetişmekte olan yeni neslin ise bu olumsuz davranışlara maruz kalarak büyüyüp yetişmektedir. Bunun sonucu olarak bu bireyler bu davranışları alışkanlık haline getirerek gelecekte kullanacaklardı. Bu nedenle bu çalışmada, okullarda öğrenciler tarafından sergilenen tahrip edici davranışların eğitimsel açıdan ele alınması, bu konuda

özellikle Türkiye’de sayıları oldukça sınırlı olan çalışmalara destekleyici nitelikte olması ve konunun eğitimsel ve toplumsal önemine dikkat çekecek olması açısından da önem taşımaktadır.

Ayrıca, okullarda tahribat şekillerini ve nedenlerini tespit etmek çok büyük bir önem taşımaktadır. Kaynakların tespit edilmesi sayesinde, okullarda tahribat sorununa bir çözüm bulmak mümkün olabilecektir. Bu çalışmada okullarda ortaya çıkan tahrip edici davranışların kaynaklarına yönelik öğretmen ve yönetici görüşleri ışığında tespit edilmeye çalışılacaktır. Araştırmada belirlenen risk faktörlerinin de tahribatın oluşmasını önlemeye ışık tutacağı umulmaktadır.

1.4. Sayıtlar

1. Yönetici ve öğretmenler ölçek uygulamalarına gönüllü olarak katılmışlardır.
2. Yönetici ve öğretmenler ölçeği yanıtlarken görüşlerini içtenlikle yansıtmışlardır.

1.5. Sınırlıklar

1. Araştırma 2014–2015 eğitim-öğretim yılında Batman il merkezindeki kamu Anadolu Liselerinde görevli yönetici ve öğretmenler ile sınırlıdır.
2. Araştırma bulguları ölçekteki maddeler ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde tahripçilik ile ilgili kuramsal bilgilere yer verilmiş ayrıca, konu ile ilgili daha önce yapılmış çalışmalar özetlenmiştir.

2.1.Tahrip Edici Davranış

2.1.1.Tahrip Etme Kavramı

Saldırganlık, insanın varoluşundan günümüze uzanan süreçte pek çok sorunun, çatışmaların sebebi ya da sonucu olarak gelişen olumsuz bir sosyal durum, acı bir gerçektir. Uzmanlar ise şiddetin kaynağını farklı nedenler etrafında toplarlar. Bazıları şiddeti içgüdüsel olarak, bazıları ise şiddetin niteliğini toplumsal olarak kabul ederler. Saldırgan toplumlar çevreden gelen küçük bir uyarıcıyla şiddet eylemlerinin başlamasına neden olabilir.

Webster, tahripçi davranışları “düşmanca bir şekilde sanat eserlerini, resim çalışmalarını, edebi yönden değerli olan eserler ile tarihi öneme sahip olan tarihi eserler zarar vererek, tahrip etme ya da yok etme” olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlamada tahripçi davranışların, yalnızca sanat eserleri ve tarihi eserlere yönelik zarar verme fiilleri olarak algılanması söz konusudur. Esasında tahrip edici davranış ilk zamanlarda sanatsal eserlere yönelik bir zarar verme davranışı olarak algılanmıştır. Bu gün de sanat tarihçileri tahripçi davranışları aynı anlamda kullanmaktadır. Daha geniş bir kavramsal çerçeve içinde Harrison, “estetik veya ekonomik değeri olan bir eşya veya alana fiziksel

olarak zarar verme davranışı” şeklinde bir tanım vermektedir. Benzer bir şekilde Moser, “başka birinin malını yok etme veya ona zarar verme amaçlı kasıtlı davranış”, Feshbach ise “çevredeki objelere kasıtlı olarak zarar verme amaçlı, düşmanca davranış” şeklinde tanımlar vermişlerdir (Akt. Kızmaz, 2006:51).

Yapılan tüm tanımlarda görüleceği gibi kişilerin kendilerine ait olmayan yani başkasına ait olana veya kullanım hakkı toplumda olan eşyalara zarar vermek, fiziki yapılarında tahribata neden olma şeklinde kendini göstermektedir.

Tahrip eden kişiler ya da toplumlar ise tahripçi olarak tanımlanmaktadır. Tahripçi denildiğinde akla gelen en popüler çağrışım ise farkında olarak ve bilinçli yapılan saldırganlıktır. Ancak tahripçilik kişilerin kötü niyetli davranışlarından çok daha fazlasıdır (Zeisel, 1976: 11). Buna göre tahripçi diye tanımlanan bir kişi; kırma, parçalama, yok etme, kesme, yakıcı madde atma, boya atma yoluyla sonucunu bilerek, başkasının ya da kamunun sahiplendiği, önemseydiği ve değerli bulduğu bir maddeye (örneğin, okul araç-gerecine, müzede sergilenen tarihsel bir yapıta, resim galerisindeki bir tabloya) zarar verendir. Tahripçilik sonucu oluşan zararlar sık sık basın yayın organlarında haber olarak yayımlanmaktadır. Hatta çoğu zaman tahripçilerin kimlikleri deşifre edilerek basın yayım organlarında yayımlandığı halde halen tahripçi davranış sergileyenlerin sayısı azımsanmayacak kadar çok.

Tygart (1988: 189) suçluluğu açıklamak için geliştirilen Zorlanma Kuramı’nı (strain theory), tahripçi davranışların açıklanmasında da uygulanabileceğini öne sürmüştür. Zorlanma kuramına göre suçluluk, bir kişinin kendisine acı veren durumlar ortaya çıktığında ve bu durumdan kurtulamadığı zaman ortaya çıkar. Bu kuram doğrultusunda, okula mecburiyet duygusuyla gelip, derslerde sıkılan veya kendilerini akademik olarak yetersiz gören öğrencilerin, kendilerine acı veren bu gibi durumlarla karşılaştıklarında sözel olarak kötü söz kullanarak ya da sınıfın veya arkadaşlarının eşyalarına zarar vererek, tahrip edici hareketler sergilemek suretiyle dersi engelleyebilecekleri söylenebilir. Ayrıca, sıralara yazı yazma davranışı da bir savunma

mekanizması olarak incelebilir ve öğretmene öfke duyan, dersi anlamada güçlük çeken bir öğrenci öfkesini direkt olarak ortaya koyamadığından sıralar üzerine duygu ve düşüncelerini yazarak, çizerek, kazıyarak ya da boyayarak aksettirebilir.

Tygart (1988: 191), Agnew'in suçluluğu açıklamak için geliştirdiği Zorlanma Kuramının okul tahripçiliğini açıklamasında da kullanılabileceğini öne sürmektedir. Agnew'in zorlanma kuramına göre suçluluk, kişinin acı veren durumlardan kaçınması engellendiğinde ortaya çıkmaktadır. Okullarda, orta düzeydeki öğrencilerin kapasiteleri ölçüt alınarak planlama yapıldığından, orta düzeyin altındaki kapasiteye sahip öğrenciler başarı elde etmek için daha az fırsatlara sahip olacak, zorlanacak ve başarısız olacaklardır. Sonuçta, okul ortamı bu öğrenciler için hoşlanmayan bir ortam haline gelecektir. Bu ortamdan kaçış yollarının tıkalı olması durumunda tahripçilik eylemleri baş gösterecek hatta artacaktır. DeMore, Fisher ve Baron(1988: 81) tarafından öne sürülen Sosyal Psikolojik Modele göre ise bir öğrenci, okul yönetiminin okul kuralların uygularken eşit davrandığına inanmıyorsa ve bu eşitsizliği yasal yollarla engelleyebileceğini düşünmüyorsa, okula ve okuldaki malzemelere karşı tahripçilik eylemlerinde bulunabilir.

Genel olarak mallara zarar verme kapsamında incelediği tahripçi davranışların saf mala zarar vermeden farklı olduğu belirtilmiş ve “mülkiyete karşı tahrip edici davranış, bir sosyal tabuyu ihlal eden, depresyonu heyecana dönüştüren ve ondan zevk alan bir psikolojik reaksiyondur” şeklinde bir tanım vermiştir. Boz ve Beyaztaş (2001) tahripçi davranışları “bilgisizlik yüzünden veya zevk için kamu malları ya da sanat yapıtlarını tahrip ederek büyük zararlara yol açmak suretiyle yıkmak ve bu yıkımı kendi başına bir amaç durumuna getirmektir” diyerek tanımlamışlardır.

Kural tanımayan, olumsuz etkileri olan ve yırtıcı bir eylem biçimi olarak tanımlanan tahripçilik, diğer ciddi şiddet olayları gibi doğrudan bir sorun olarak algılanmasa da diğer şiddet olaylarıyla aynı süreçleri paylaşmaktadır. Tahripçiliğin diğer şiddet olaylarından en büyük farkı ise okul çevresinde bulunan yerleşimciler, okula

gelen ziyaretçiler ve potansiyel suçlular tarafından doğrudan gözlenebiliyor olmasıdır. Doğrudan gözlenebiliyor olmasına rağmen okul tahripçiliği, çözümü kolay olmayan ve bir türlü engellenemeyen çok karmaşık bir sorundur (Sampson ve Raudenbush, 1999: 609). Nedenleri her ne olursa olsun okul tahripçiliği sonucu ortaya çıkan yıkımın ortadan kaldırılabilmesi için tahripçilik ile toplum olarak etkin bir mücadele verilmesi gerekmektedir. Bu toplumsal mücadele ile yetişmekte olan yeni nesillerin gözleri önünde gerçekleşen tahrip olayları ve kalıntıları neticesinde bu durumu gören öğrenciler gelecekte aynı davranışları sergileyeceklerdir. Ancak bu sorun ortaya çıkmadan bertaraf edilmek suretiyle çözülebilir.

Sosyal Kontrol Kuramı'na göre; öğrencilerin akademik başarı düzeyi, okulda sergilenene uygunsuz davranışlar üzerinde önemli bir faktördür. Özellikle düşük akademik başarıya sahip öğrenciler, okul, eğitim ve yetişkin değerleri konusunda daha zayıf sosyal bağlara sahip olmaya eğilimlidir. Böylelikle okul tarafından ortaya konan sosyal kontrol, bu öğrenciler için daha zayıftır. Yine bu nedenle, bu öğrenciler okuldaki sosyal aktivitelere katılmaktan çok, kendileri gibi düşük başarılı öğrencilerle iletişim kurarlar, onlarla zaman geçirirler. Bu nedenle okuldaki sosyal kontrol olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca öğrencileri akademik yeteneklerine ve/veya başarılarına göre belli sınıflarda toplamak, bu öğrencilerin okul dışında da, sosyal çevrede de iletişimlerini güçleştirmekte; ancak bunun sonucunda başarısızlıklarının ve okulda karşılaştıkları zorlukların temel sebebi olarak okuldaki düzeni görmektedirler (Tygart, 1988: 187).

İstatistikler tahripçi davranışların, özellikle gençlik dönemi yani 18-30 yaş arasında arttığını göstermektedir. Çocukların bu suçlara yönelmesi ve bu suçları işleme oranları ülkelere göre oldukça farklıdır. 2003 yılı Türkiye adalet istatistiklerine göre işlenen 10472 mala zarar verme fiilinden dolayı yargılanan 16626 sanıktan 15079'ü 19 yaş üstü iken, 1547 sanık 18 ve daha küçük kişilerin bulunduğu yaş grubundan gelmekteydi. Bu da yaklaşık tüm mala zarar verme suçlarının %9,3'üne denk gelmekteydi. Aynı yıl TCK çerçevesinde yargılanan tüm sanıklar içinde çocukların oranı ise %10,4 olmuştur. Bu istatistikte mala zarar verme suçu işledikleri iddia edilen 18 yaş

altı sanıklardan 12-15 yaş grubundakilerin sayısı 381 (%24,6) iken, 16-18 yaş grubundakilerin sayısı 1166'dır (%75,4). Yine ülkemizde tutulan 2006 emniyet istatistiklerine göre 2006 Ocak-Ekim döneminde işlenen mala zarar verme fiilleri dolayısıyla takibata uğrayan 15465 şüpheliden 18 yaş üstünde olanların sayısı 13741 iken, 18 yaş ve altında olanların sayısı 1724'dür. Bu da oransal olarak %11.1'e denk gelmektedir. Bu yıl içinde tüm mala karşı suç fiillerinden dolayı takip edilen faillerden ise orantısal olarak yaklaşık %21.4'ü çocuktur. Amerikan Adalet Bakanlığı tarafından yayımlanan 1996 suç istatistiklerine göre toplam 234,215 tahrip edici davranış suçlusundan 103,333'ü 18 yaş altındakilerden oluşmaktadır ki bu da yaklaşık %44.1'e denk gelmektedir (Crime in USA, 1996).

Sosyal Öğrenme Kuramı da düşük başarılı öğrencilerin devlet okullarında tahrip edici davranış hareketlerini göstermeleri için haklı nedenler edindiklerini vurgulamaktadır. Pek çok suç hareketinde olduğu gibi, tahrip edici hareketler de basitlikleri yüzünden çok az bir çaba ile öğrenilebilmektedir. Bu kurama göre, davranış bir kez ortaya çıkarsa, öğrenilmiş demektir. Bu durum, ikincil(tali) öğrenme kavramı ile de yakından ilgilidir. Derste sıkılan, başarısız olan ve kendisi gibi düşük başarılı ve problemlili davranışları sergileyen arkadaşlarıyla sürekli bir arada bulunan öğrencilerin, dersi engelleyici davranışları birbirlerinden kolaylıkla öğrendikleri söylenebilir(Tygart, 1988: 187).

Tahrip edici eylemlerin genellikle hangi yaşlarda yoğunlaştıkları açısından da ABD 1996 istatistiklerine göz atabiliriz. Bu istatistikler göz önüne alındığında suçun en çok 13 ila 18 yaş gurubundaki kişiler arasında işlendiği görülmektedir. Bu grubun içinde ise suç en çok 15 – 16 yaş grubu çocuklar tarafından islenmiştir. Buna göre 10-12 yaş grubundakilerde 13,595 olan şüpheli sayısı 13-14 yaş grubundakilerde ise 28,098'e; 15-16 yaş grubunda 38,948'e çıkmış, 17-18 yaş grubunda 32,705'e; 19-20 yaş grubunda 13,755'e ve 23- 24 yaş grubunda ise 10,880'e gerilemiştir. Bu aşamadan sonra yaş ilerledikçe suç işleyen kişi sayısı azalmaktadır. Genellikle Amerika'da suç işleme oranı 15-25 yaş arasındakilerde en yoğun şekilde görülmektedir. Mala karşı işlenen suçların

genellikle 15-19 yaş grubunda bulunan kişiler tarafından işlendiği söylenebilir. Buna uygun olarak da tahrip edici davranış eylemleri en çok 15-16 ve 17-18 yaş gruplarındaki bireylerde görülmüştür. Bu tabloya hemen her ülkede karşılaşılabileceği mümkün olmakla birlikte ülkelerde yaşı olgunluğa etkisine ilişkin toplumsal algı, yaş skalasını aşağı ya da yukarı olarak kaydıracaktır. Amerika’da tahrip edici eylemlerin en çok 15-16 yaş grubundaki kişilerde toplanması, bu ülkede bu yastaki geçlerin üzerinde sosyal kontrol mekanizmalarının söz gelimi Türkiye’ye oranla daha zayıf oluşu nedeniyle olabilir. Ancak tahrip edici davranış hemen hemen her bölge ve ülkede tipik bir gençlik suçluluğu olarak kendini göstermektedir (Crime in USA, 1996).

Okulda şiddet ve okul tahripçi davranışları konularındaki araştırmaların öncülerinden olan “Güvenli Okul Çalışması” (Safe School Study) 1978 yılında Birleşmiş Milletler Sağlık, Eğitim ve Refah Bakanlığı tarafından yürütülmüştür. Birleşmiş Milletlerde yaklaşık 25000 okulda yapılan çalışmalarda objektif ve subjektif parametreler üzerinde durulmuş ve okul tahripçi davranışları üzerinde etkileri olan objektif parametrelerin okulun büyüklüğü, öğrenci nüfusunun yaş grubu, öğretmen değişimi ve okulun disiplin politikasında veli desteği olduğu belirtilmiştir. Önemli subjektif parametreler ise öğrencilerin öğretmenlerinin adil olup olmadığı hakkındaki görüşleri ve okul kurallarının net ve kesin olup olmadığıdır (Ulusal Suç Önleme Konseyi, 2003).

Yapılan bu tanımlar çerçevesinde tahripçi davranışların oldukça farklı şekillerde algılanabildiği söylenebilir. Bu da kavramın kapsamının tayinini güçleştirmektedir. Bir kere tahrip edici davranış, “mala karşı şiddet” ile eş anlamlı olarak kullanılabilir ve bu halde ceza kanunlarında düzenlenen mala zarar verme suçunun kriminolojik incelenmesi olarak anlaşılabilir. Failin sakinliği burada önemli olmayacaktır. İkinci olarak tahrip edici davranış, daha dar bir anlamda yani yine her türlü mala zarar vermek, ancak belli bir psikolojik durumun kendini göstermesi şeklinde yani özel bir zarar verme amacı olmaksızın zevk için gerçekleştirilen fiillere münhasıran tanımlanabilir. Örneğin yukarıda Boz/Beyaztaş’ın verdiği tanım bu kapsama işaret etmektedir. Son olarak tahrip

edici davranış yalnızca sanat eserlerine karşı gerçekleştirilen zarar verme eylemleri kapsamında da incelenebilir (Özgenç, 2007: 24). Ancak bu konu hakkında yapmakta olduğumuz araştırma Anadolu liselerinde görülen tahribatları konu edindiğinden eğitim kurumlarında görülen tahrip edici davranışlar incelenecektir.

Öğülmüş (1995: 42), “Tahrip Edici Davranış (Tahripçilik) veya Toplumda Çevreye Karşı Bir Manifesto” adlı çalışmasında tahripçiliğin özellikle çocuklar tarafından bir oyunmuş gibi ya da oyunun bir parçası olarak, bir şeyleri bozmaya ya da zarar vermeye yönelik oyunsu bir davranış olarak tasvir etmiştir. Bu çalışmada tahripçilik davranışı eğitim öğretim ortamları açısından ele alınacağından bu tanım bu çalışmanın içine girmektedir. Bu tahripçilik türünde kötü niyet rolünün olmadığını belirten Öğülmüş, çocukların daha çok yarışma, merak ve becerilerini sergileme istekleri sonucu “ Kim daha çok sokak lambası kırabilir?” veya “ Kim hareket halindeki bir nesneye isabetli bir atış yapabilir?” gibi oyunsu tahripçilik denen türde hasarlar verebildiklerini belirtmektedir. Yine aynı çalışmada, tahripçiliğin nedenlerinden birinin çevresel koşullar olduğu ileri sürülmüştür. Bir mekanın, o mekanı kullanacak bireylerin denetimine olanak tanınmayacak şekilde tasarlanmış olmasının tahripçiliği artıracığı ileri sürülmüştür.

Ancak kriminoloji bir kere, “suç oluşturan davranışların nedenlerini araştıran ve bunları önlemeye yönelik ne tür çalışmalar yapılması gerektiğini belirlemeye çalışan ve ceza adaleti sistemi içinde suçla mücadele eden örgütlere yol gösteren bilim dalı” (Barker ve Bridgeman, 1994: 3) olarak tanımlanınca mala zarar verme suçunun kriminolojik perspektifte incelenmesi için geniş anlamda “mala karşı şiddeti” ele almak daha doğru olacaktır.

Öğülmüş (1993: 588) bir diğer çalışmasında da, bir kişinin ortada bir haksızlık olduğuna inandığı bir durumda, yani algılanan eşitsizlik düzeyinin yüksek olduğu durumlarda da bu haksızlığa bir tepki olarak tahripçiliğe yönelebileceğini belirtmektedir. Örneğin; bir öğrenci okuldaki kuralların hakça ve adil olmadığına ya da okuldaki

yöneticilerin ve öğretmenlerin adaletli davranmadığına inanıyorsa, okulun camlarını kırarak ya da sıraların üzerini kazıyarak tahripçilik eylemlerinde bulunabileceklerini ifade etmektedir.

Gladstone (1987:6)'a göre okullarda en çok rastlanan antisosyal davranışlardan birinin de okul tahripçiliği olduğunu söylemiş ve bu durumu bu şekilde ortaya koymuştur. Ayrıca erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla antisosyal davranışlara eğilimli oldukları; sadece erkek öğrencilerin ya da sadece kız öğrencilerin eğitim gördükleri okullarda, karma eğitim yapan okullara göre daha çok antisosyal davranışlara rastlandığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmanın yazarı tarafından okullar da yaşanan tahripçilik gibi antisosyal davranışların azaltılması için bu okullarda karma eğitim yapılarak bu sorunların giderileceği vurgulanmıştır.

2.1.2.Tarihsel Açıdan Tahrip Etme

Tahrip edici davranış kavramı, bilimsel alanda kullanılan diğer birçok kavramın aksine kökenini, anlamını ifade ettiği kavrama ilişkin Latince veya diğer bazı batı dillerdeki örneklerden almamıştır. Aksine tahripçi davranışların kökenindeki “Vandal” artık tarihe karışmış bir milletin ismidir. Gerçekten Vandal sözcüğü tarihte ilk kez MS.3 yy.’da Roma Devleti’nde ciddi bir yıkıma sebebiyet veren bir halk için kullanılmıştır. Vandallar önceleri Güney İskandinavya’da yaşayan bir Germen topluluğu durumundaydılar. MS.2. yy.da kitleler halinde Roma topraklarına giren bu halk önce Galya, sonra İspanya ve Akdeniz adalarına yerleştiler. Roma imparatorluğunun son dönemlerinde Roma’yı işgal edip yağmalayacak kadar büyük bir güce erisen Vandallar, 534 yılında Ustinianus’ un ordularına yenilince siyasi bir güç olmaktan çıktılar ve zamanla kuzey Afrika’da yerli halk arasına karışıp asimile olarak eridiler (Oğuzman, Özer ve Özdemir, 2004: 86).

Tahripçilik kavramının aslı Roma İmparatorluğunu yıkan barbar Vandal Kavminin yapmış olduğu acımasız yıkımdan gelmektedir. Teknik olarak okul

tahripçiliğinin ilk ortaya çıkışı ise yağmacı zihniyetli insanların gözünü okullara dikmesiyle başlamıştır. Gerçek Vandal kavmi tarih sayfaları arasında kaybolmuş olmasına rağmen, günümüzde yaşanan ve giderek artan tahripçilik davranışları eğitimcilerin “acaba Vandallar geri mi dönüyor?” sorusunu sormalarına neden olmuştur (Houghton, 1982: 5).

Uzun ve yıpratıcı bir geçmişe sahip olan tahripçilik olayları üniversite yerleşim alanlarında da her geçen yıl artmaktadır. Bu durum, hem öğrenci davranışlarında hem de yerleşim alanlarında yozlaşmaya, bozulmaya, korku ve tedirginliğin hâkim olduğu bir ortamın oluşmasına neden olmaktadır. Özellikle üniversite kütüphanelerinde yaşanan tahripçilik olayları, üniversitelere değer katan en önemli unsurların başında gelen, içerisinde benzerleri olmayan pek çok değerli eseri barındıran kütüphanelere büyük zararlar vermektedir. Üniversite kütüphanelerinde yaşanan en önemli tahripçilik olayları ise hırsızlık ve kitaplara verilen zararlardır. Kütüphanelerde yaşanan tahripçilik olaylarının nedenleri olarak kullanıcıların bilinçsizliği ve çalışan personelin bu konularda yeterince eğitilmemiş olmaları gösterilebilmektedir. Bu bağlamda kütüphanelerde tahripçiliği önlemek için çalışanların, kullanıcıların eğitilmesi ve kütüphanelere elektronik güvenlik sistemlerinin kurulması sağlanmalıdır (Accounts Commission for Scotland, 2001).

2.1.3.Tahrip Edici Davranışın Sınıflandırması

Mala zarar verme fiilleri oldukça geniş bir fail yelpazesine işaret ettiğinden tek bir tip altında incelenmeleri söz konusu değildir. Ancak bu kavrama verilecek anlam ve çizilecek kapsam, yapılacak tiplendirmeyi de etkileyecektir. Bu çerçevede çeşitli Tahrip edici davranış tiplendirmeleri yapılmıştır. Örneğin Cohen'in (1971: 321-323, Akt. Öğülmüş, 1995: 41) yaptığı tasnifte Tahripçi davranışların sınıflandırması, altı farklı grup göz önüne alınarak yapılmıştır:

1- *Açgözlü Tahrip Edici Davranış*: Bunlar çıkar amaçlı olarak yapılmış olan tahrip ediciliktir. Mesela hırsızlıkta ipucu bırakmamak için girilen binanın ateşe verilmesi örnek olarak gösterilebilir. Tahripçiliğin bu türü, koleksiyon yapmak amacıyla ya da para karşılığında eskicilere satmak amacıyla yapılan adi hırsızlık olaylarını ve yağmacılığı içerir. Bazı otomobil armalarının çalınması, prina ya da bakır isim levhalarının sökülmesi; para elde etmek için otomobil parklarındaki sayaçların, otomatik satış makinelerinin, jeton çalmak amacıyla telefon makinelerinin kırılması bu tür tahripçilik örneklerinden bazılarıdır. Bu tür eylemlerde elde edilen fayda ortaya çıkan maliyetin oldukça üzerindedir. Bu türden tahripçilik sosyo-ekonomik düzeyle de ilişkilendirilebilir.

2- *Taktik Tahrip Edici Davranış*: Bu tür tahrip edici davranışta ya ideolojik gerekçelerle söz gelimi duvarlara yazı yazılır ya da mala zarar verme (söz gelimi evsizlerin sıcak bir yer olarak hapishanede kalabilmek amacıyla camları kırması gibi), tamamen bir amaca ulaşmak için taktik olarak kullanılan tahripçiliktir. Bu tür tahripçilikte amaçlanan şey, para ya da mal sahibi olmak değildir. Keyfi olarak seçilen herhangi bir şey bu tür bir tahripçilik için hedef nesne olabilir. Bu tür tahripçilik belli amaçlar için başvuru bilimli bir taktiktir. Tahripçiliğin bu türü, duvarlara yazı yazmak ya da pencere camlarını kırmak gibi çok farklı görünüm alabilir. Örneğin Londra Cezaevinde cam kırmak suçundan dolayı cezaevine konan 98 tutukludan 19'u, evi-barkı olmadığını, sıcak bir yemek ve yatak elde edebilmek için cam kırma suçunu kasten işlediklerini ve cezaevine girdiklerini belirtmiştir. Bu çerçevede tahripçilik bir protesto biçiminde açığa çıkmaktadır. Çoğunlukla bir intikam duygusunun, hırsın açığa vurulduğu bu tahripçi eylemlerin altında yatan ideolojik ayrılıklar, tahripçi teröre yaklaştırabilir.

3- *İdeolojik Tahrip Edici Davranış*: Bu da taktik tahrip edici davranışa benzer, ancak buradaki tahripçilik türünde sosyal, politik veya benzeri bir mesaj verme kaygısı vardır. Cohen bu tahripçi davranış sınıflandırmasına duvarlara yazılan politik içerikli sloganları örnek olarak vermiştir.

4- *Kindar Tahrip Edici Davranış*: Kişinin kendisine yapılan bir haksızlığın öcünü almak amacıyla gerçekleştirdiği tahrip edici davranış türüdür. Diğer bir deyişle kişinin, kendisine karşı yapıldığını düşündüğü gerçek ya da hayali haksızlığın intikamını almak için başvurduğu tahripçilik türüdür. Örneğin bir kimsenin, gürültü yaparak kendisini rahatsız ettiğini düşündüğü komşusunun camını kırması, kendisine haksızlık yaptığını düşündüğü patronunun bürosundaki bir şeyi bozması bu tür tahripçi davranış türüne örnek olarak verilebilir. Yine, okulda müdüre ya da öğretmenine kızan bir öğrencinin, bu kızgınlığını okulun camlarını kırarak veya diğer eşyalarına zarar vererek yansıtmaları da kinci tahripçiliğe örnek olarak verilebilir.

5- *Oyunsu Tahrip Edici Davranış*: Bu türde tahrip edici davranış sergileyen kişiler, bir normu ihlal ettiklerini düşünmeksizin zarar verirler. Oyunsu tahripçilik olarak nitelendirilen davranışların çoğu, kişilere, kuralların çiğnenmesi olarak görünmez. Bu tür tahripçiliğin ortaya çıkmasında kötü niyet ögesinin rolü oldukça azdır. Bunlar daha çok çocuklar arasındaki yarışma duygusu, merak ve becerilerin sergilenmesi sonucunda ortaya çıkar. Örneğin kim daha çok sokak lambası kırabilir? Hareket halindeki bir nesneye kim daha isabetli bir atış yapabilir? Çocuklar bu tür bir yarışma ve becerilerini sergileme fırsatı bulduklarında, oynusu tahripçilik olarak nitelendirilen türde hasarlar oluşmaktadır. Oyunsu tahripçilik daha çok parklar, oyun alanları ve okul bahçelerinde ortaya çıkması şaşırtıcı değildir.

6- *Kötü Niyetli Tahrip Edici Davranış*: Bu son ihtimalde failler başkalarının mallarına zarar vermekten hoşlanır, adeta bu isten garip bir zevk alırlar.

Cuorsen'in (1976) sınıflandırmasına göre ise kötü niyetli olan tahripçilik ve kötü niyetli olmayan tahripçilik olmak üzere iki temel tahripçilik türü vardır. Her iki tahripçilik türünde de kontrol edilebilir ancak her birinin kontrol biçimleri farklılık göstermektedir. Literatürde çoğunlukla kötü niyetli tahripçilik üzerinde durulur. Literatürde çoğunlukla kötü niyetli tahripçilik üzerinde durulmasının nedeni ise kötü niyet taşıyan tahripçilik türünü önlemenin belki de tek yolu alınan güvenlik önlemleri

olarak görülmektedir. Bu yaklaşım tahripçilikle mücadele programlarının da özünü oluşturmaktadır. Burada ele alınması gereken en önemli nokta güvenlik önlemlerinin maliyeti ile güvenlik önlemlerinin okul için ifade ettiği potansiyel değer arasındaki ilişkidir. Kapsamlı bir tahripçilikle mücadele programında kullanılan güvenlik araçları tüm planın bir parçası olarak görülür. Kötü niyetli tahripçiliği kontrol etmede kullanılan iki temel yaklaşım vardır. Tahripçiliği tehdit eden caydırıcı programlar ki genellikle okul güvenliği bu gruba girer. Diğer yaklaşım ise tahripçiliğin nedenlerine savaş açarak tahripçiliği ortadan kaldırmayı hedeflemektedir. Sonuç olarak bu konuda bir model ortaya koymak kötü niyetli olmayan tahripçiliği büyük ölçüde azaltacaktır. Ancak iyi bir model yapılandırmak ise kötü niyetli olsun ya da olmasın tüm zarar verici davranışların önüne geçmede oldukça etkili olacaktır. Kötü niyetli tahripçilik, oyunbaz tahripçilik, kindar tahripçilik ve yağmacı tahripçilik olmak üzere üç kategoride ele alınır. Oyunbaz tahripçilikte kişiler planlı olmalarına rağmen mantıksız ve motivasyondan yoksun olarak hareket ederler. Yağmacı tahribatçıları motive eden en önemli unsurların başında hırsızlarda olduğu gibi kişisel kazançları gelmektedir (Akt. Kızmaz, 2006: 42).

Bu noktada okullarda yaşanan tahripçilik olaylarının sonucunda okullarda meydana gelen tahribat, tahripçinin kazancına göre oldukça önemsiz bir miktar teşkil etmektedir. İçlerinde en yaygın olarak tahribat gösterenler ise kindar tahripçilerdir. Bu kişiler okul ortamında yaşadıkları haksızlıkların öcünü almak için okul eşyalarını tahrip etme davranışına yönelirler. Her üç tahripçilik türünde de okullar büyük zararlarla karşı karşıya kalmaktadır (Kızmaz, 2006: 49)

Marsh (2000) daha farklı bir tipoloji önermiştir. Yazar, öncelikle tahripçi davranışları oldukça geniş bir perspektifte ele alarak, kullanma tahripçi davranışları, çatışmacı tahrip edici davranış merak tahripçi davranışları ve piston tahripçi davranışlarını tanımlamıştır. Bunlarda fail ya eşyayı kullanmak suretiyle ya da tamamen merak ile zarar verir. Bu son duruma Weinmayr, “bir çeşmeye, ne kadar fışkırarak akabileceğini görmek için tıkaç sıkıştırılması” örneğini verir. Bunun yanında yazar, failin içsel dürtüleri sonucunda artık bir nevi alışkanlık haline getirdiği tahrip edici

davranış eylemlerini engelleneme, tahripçi davranışları başlığı altında incelemiştir. Örneğini duvarlara yazı yazılması anlamındaki grafiti bu kapsamdadır. Yazara göre failler, bazen başka imkânları olmadığı için tahrip edici davranış yapmaktadırlar. Bu tip “Vandalizm yapmak için başka yol yok” olarak adlandırılmıştır. Son olarak yazarın muzır tahrip edici davranış dediği ve Cohen’in kötü niyetli tahrip edici davranış grubuna benzer tipte bir tahrip edici davranış de vardır (Akt. Canter ve Almond, 2002: 26).

Bir diğer görüşe göre tahripçi davranışlar üç farklı başlıkta gruplanmıştır. Buna göre Tahrip edici davranış yağmacı tahrip edici davranış, kindar tahrip edici davranış ve sebepsiz tahrip edici davranış olarak üçe ayrılır. Yağmacı tahripçi davranışların amacı maddi kazançtır. Burada imha etme ya da zarar verme fiilleri yağma ya da hırsızlıkla bağlantılıdır ve çoğu zaman bu eylemlerin üzerini örtmek için yapılır. Kindar tahrip edici davranışta ise amaç bir kızgınlık veya düşmanlık göstermektir. Ayrıca bir şahıs veya gruba gözdağı vermek için yapılan eylemler de bu kapsamdadır. Son olarak sebepsiz tahrip edici davranışta failin amacı daha az belirgindir ve görünüşte hiçbir sebebi yok gibi görülür (Cooze, 1995: 38).

Ulusal Suç Önleme Konseyi (2003) tahrip edici eylemleri, amaçları intikam, değişim veya kazanç olan doğrudan düşmanca eylemler, herhangi bir amaca matuf olmayan düşüncesiz eylemler ve ihmale dayalı zarar verme fiillerini ifade eden ihmalkâr eylemler olarak üç grupta incelemektedir. Doktrinde ortaya atılmış benzer sınıflandırmalardan yararlanarak biz de bir tahrip edici davranış tiplendirmesi yapmaya çalışırsak, bizce tahrip edici davranış sekiz farklı grupta incelenebilir:

1- *Ani Tahrip Edici Davranış*: En sık karşılaşılan tahrip edici davranış seklidir. Bu halde fail duyduğu acı bir haberin, bir maç heyecanının, bir anlık kızgınlığın vs. etkisiyle sahip gözetmeksizin karşısına çıkan ne olursa olsun zarar verir.

2- *Tepkisel Tahrip Edici Davranış*: Bu türde mala zarar verilmesi bir sosyal grup ya da sınıfın otoriteye yönelik tepkisinin ürünüdür. Örneğin grafiti de denilen ve

duvarlara belli grup ya da cemaatlerin işaret veya isimlerinin yazılması olgusu, zevk için yapılabileceği gibi tamamen bir sosyal tepkinin aracı olarak da işlenebilir.

3- *Ödettirici Tahrip Edici Davranış*: Bu türde, amaç bir kimseye gerçekleştirdiği bir davranışın bedelinin ödettirilmesidir. Burada, tahrip edici davranış neticesinde meydana gelen zarar, başlı başına bir amaç değil, mağdura ceza verilmesinin bir aracıdır. Mesela kendisine saldıran komşusunun aracının camını taşla kıran kişinin amacı komsusuna yaptığı hareketin bedelini ödetmektir. Tahripçi davranışların bu türü en sık karşılaşılabilecek türlerden biri olarak karşımıza çıkar.

4- *Çatışmasal Tahrip Edici Davranış*: Burada fail ideolojik, dinsel ya da ahlaki/törel nedenlerle tahrip edici davranış fiilini işlemektedir. Diğer tahrip edici davranışlardan farklı olarak bu halde failin uyma veya sapma davranışı göstereceği ölçü normlar tek değildir.

5- *Bilinçsiz Tahrip Edici Davranış*: Bilinçli olmayan, bir mala zarar verme davranışıyla ilgili olarak akla ilk önce taksirle işlenen davranışlar gelecektir. Ancak mala zarar verme suçlarının yalnızca kasten işlenebileceği kabul olduğundan, burada bilinçsiz tahrip edici davranışla kast ettiğimiz taksirli tahrip edici davranış değil, insanın irade ve algılama yeteneğinin bulunmadığı durumlarda işlenen tahrip edici eylemlerdir.

6- *Araç Tahrip Edici Davranış*: Bu gruptaki tahrip edici eylemler başka bir eylem grubunun aracı niteliğindedir. Söz gelimi hırsızlık yapmak için girdiği evin kapısını kıran failin bu davranışı amaç değil araç durumundadır. Ödettirici tahrip edici davranıştan farklı olarak fail burada, tahrip edici davranışla yetinmez aksine bu davranışı yapmasına sebebiyet veren ve çoğu zaman bazı ihtiyaçlarını tatmine yönelik, ikinci bir fiil grubuna yönelir.

7- *Zevk Tahripçi Davranışları*: Bu gruptaki tahrip edici eylemlerde kişi kendisinin bir ihtiyaç olarak addettiği zarar verme duygusunu tatmin etmeye yönelmiştir. Fail, yalnızca zevk için zarar verir. Bu tür kimseler psikopati gibi kişilik bozukluklarına

sahip olabilecekleri gibi bunun aksine, tamamen normal bireyler de olabilirler. Özellikle okullarda, öğrencilerin can sıkıntısından sıraları kazımaları gibi birçok durum da bu kapsamda sayılabilir.

8- *Nefret Tahripçi Davranışları*: Bu türde failer/fail grupları, bir toplumsal gruba ya da topluluğa yönelik taşıdıkları nefret nedeniyle suç işlemektedir. Burada ödettirici tahrip edici davranıştan farklı olarak failin, yöneldiği kişinin kendisine bir haksızlık yapmış olduğunu düşünmesine gerek yoktur. Çatışmasal tahrip edici davranışta fail iki norm grubunun çatışması arasında kalmıştır. Ancak nefret tahripçi davranışlarında failin tahrip edici fiilinin kökeninde yalnızca nefreti vardır. Onun suç işlemesi için dini inanç ya da ideolojisinin o mala zarar vermesini öngörmüş olup olmadığı önemsizdir.

Tahrip edici davranışa ilişkin tipolojik değerlendirme, özellikle iki açıdan önemlidir. Birincisi çeşitli suç nedenleri her bir grup açısından farklılık gösterecektir. Bu çerçevede her bir grup içindeki davranışların nedenler kümesindeki ağırlıkları farklı etmenlere bağlı olabilecektir. Örneğin zevk tahripçi davranışlarında kişilik bozuklukları daha etkili olurken, çatışma tahripçi davranışlarında alt kültür özellikleri daha etkili olabilmektedir (Ulusal Suç Önleme Konseyi, 2003)

2.1.4. Tahrip Edici Davranışların Sebepleri

Ward ve Dunnig gibi araştırmacılar tahripçi davranışlar sergileyen bireylerin kişisel özelliklerini ön plana çıkaran, tahripçiliğin "düşüncesizce yapılan anlamsız davranışlar olduğunu" vurgulamaktadırlar. Tahripçiliğe neden olan çevresel özellikler üzerinde duran araştırmacılar ise çevresel ipuçları, mekanın fiziki yapısı ve tasarımı, sosyal kontrol mekanizmaları, algılanan eşitsizlik, algılanan denetim gibi kavramlar üzerinde durmaktadırlar. Sarndahl ve Christensed'e göre, çevre bulunulan alana uygun davranışın ne olduğunu belli eden bir takım ipuçları verir. Bu tür çevresel ipuçları,

tahripçiliğin o alana uygun bir davranış olduğunu ima ederek kişileri tahripçiliğe yöeltebilir. (Akt: Öğülmüş, 1995: 41).

Wells Samdahl ve Christensen'e göre, Reckless ve arkadaşlarının öne sürdüğü, Sapkınlığa Gem Vurma Kuramında dile getirilen sosyal kontrol mekanizmaları diğer bir çevresel etmendir. Bu kurama göre, sapkın davranışın ortaya çıkmasını engelleyen içsel ve dışsal kontrol mekanizmaları vardır. İçsel kontrol mekanizmaları, toplumsallaşma sürecinin ürünüdür. Yasa ve kurallara uyulması eğilimini içerir. Dışsal kontrol mekanizmaları ise, grup içerisindeki diğer kişilerin gösterebilecekleri karşı tepkiyi, yasal zorunlulukları ve mekânın tasarım biçimini içerir. Bu kurma göre, kontrol mekanizmalarının güçlü olması durumunda tahripçilikle birlikte diğer sapkın davranışların da ortaya çıkma ihtimali azalacak, zayıf olması durumunda ise bu tür davranışlar kolaylıkla ortaya çıkabilecektir (Akt: Öğülmüş, 1993: 587).

Aslında her insan davranışı, psikolojik muhakeme süreçleri sonucu vuku bulacağından suçun da bir psikolojik arka planı olduğu açıktır. Yukarıda suça yönelik etolojik incelemenin birbiri ile ilişkili birden çok etkenin oluşturduğu bir “neden kümesini” ortaya çıkarmaya yönelik olduğunu belirtmiştik. İşte bu neden kümesi içindeki her bir noktanın incelenebileceği skalalardan biri de psikolojidir. Bu nedensel etmenlerden bazıları, özellikle bazı tip suçlar için neden kümesi içinde son derece önemli bir yer işgal edecektir. Bu suç tiplerinden biri de tahrip ediciliktir. Bazı tahrip edici davranış türleri açısından sosyal ya da sosyo-psikolojik izahlar yetersiz kalır. Özellikle ani tahrip edici davranış, nefret tahripçi davranışları ve bilinçsiz tahripçi davranışları bilişsel bir incelemeye tabi tutmadan açıklayabilmek mümkün değildir. Söz gelimi bilinçsiz tahrip edici davranışta tahrip edici bireyler için, bu bilinçsizlik durumunu yaratan olgular çoğunlukla psikiyatrik bozukluklardır. Keza ani tahrip edici eylemler açısından heyecan-korku ve engellenme olgularının anlamları bilinmeden de doğru bir izah yapılamayacaktır. Bu nedenle bu başlık altında biz, çeşitli psikolojik ve psikiyatrik mefhumların tahripçi davranışların özellikle bazı tipleri açısından gösterdiği etolojik özellikleri inceleyeceğiz (Stein, 2006: 2).

Araştırmacılar tarafından tahripçiliğin kaynağına yönelik olarak oluşturulan teorilerden bazıları: fizikötesi teorisi (süperego da eksiklik, bozulmalar) sosyal kültürel teori (Amerikan kültürünün tahripçiliğe yönelten doğası), aile teorisi (aile içi iletişimde, ilişkilerde yaşanan bozulmalar sonucu tahripçilik gibi istenmeyen davranışların ortaya çıkması). Kaynağı bu teorilere dayandırılan tahripçiliğin önlenmesinde en etkili yöntemler dört başlık altında ifade edilmiştir. Bunlar: okul temelli koruma (küçük gruplara ayrılan öğrencilerle yapılan görüşmeler), kişisel telafi (kişilerin yol açtıkları zararları ödemelerinin sağlanması), aile terapisi (aile içi ilişkilerin dengelenmesi ve sağlamlaştırılması), sosyal değişimdir (Houghton, 1982: 6).

Kötü niyetli tahripçilik: Okul yönetimine kızan bir öğrencinin müdür odasının camını kırması bu tür bir tahripçiliktir. Bu tür tahripçi davranış, bilinçli ve kasıtlı bir davranıştır ve sonuçta hemen onarım gerektiren bir zarar oluşturur.

Yanlış adlandırılmış tahripçilik: Bu tür davranışlarda amaç zarar vermek değildir. Örneğin, okulun basketbol salonunda, bir maç sırasında salonun camı kırıldığı zaman kasıtlı bir davranışta bulunulmamıştır. Fakat kaza sonucu da olsa yine de zarar verilmiştir. Bu tür davranışlar verilen zararı onaran kişiler tarafından tahripçilik olarak adlandırılabilir. Bunlar, art niyetsiz yapılan ancak hemen onarım gerektiren zararlar oluştururlar.

Art niyetsiz verilen zarar: Bu tür davranışlar kötü niyetli olmamasına karşın zararlar sonuçlanır. Örneğin, iş teknik atölyeleri olmayan okullarda, öğrencilerin iş teknik derslerini sınıfta yapmaları sırasında okula verdikleri zararlar kötü niyetle verilmiş zarar olarak değerlendirilemezler. Sınıfların bu şekilde zarar görmesi ve bu zararların başkaları tarafından görülmesi, bu davranışı tahripçilik olarak nitelendirebilirler. Bu öğrenciler de zarar verdiklerinin farkındadırlar. Ancak, amaçları zarar vermek değil, ihtiyaç karşılamaktır. Bu tür davranışlar sonucunda oluşan zararlar hemen onarım gerektirmez.

Gizli zarar: Burada öğrencilerin zarar vermek amacıyla kasıtlı davranışları yoktur. Ayrıca bu tür zararlar hemen onarım gerektirmezler ve nadiren tahripçilik olarak adlandırılırlar. Örneğin, yanlış planlama nedeniyle, okul bahçesinde zamanla rüzgârın ve oradan geçenlerin getirdiği çöplerin birikmesi gibi.

Sonuç olarak, okullarda meydana gelen ve dört grupta toplanan bu zararlardan; bilinçli, kasıtlı ve kötü niyetli davranışlarla verilen zararlar tahripçilik olarak nitelendirilir. O halde, Heaviside ve arkadaşlarının da (1998) belirttiği gibi kinci ve kötü niyetli davranışlar azaltılırsa okul tahripçiliğinin kaynağı da yok edilecektir.

Ayrıca, okul ve çevresinin fiziksel özellikleri tahripçilik eylemlerinin ortaya çıkma olasılığını artırabilir. Örneğin, okulun bakımsız bir görünüme sahip olması, okullardaki araç-gereçlerin eski olması öğrencilerin tahripçi davranışlarda bulunmasına neden olabilir. Zeisel'e göre (1976), okul binalarının kötü tasarlanmış olması, okul tahripçiliğine davetiye çıkaran etmenlerden biri olabilir.

Çevre uyarıcıları, yasaklanmış davranışları serbestleştirmede uyarıcı veya cesaretlendirici olabilir. Çevre, bireyin davranışlarını değiştirecek veya etkileyecek uyarıcılar verebilirse de, bu durum vandalizm veya diğer olayların oluşunu tek başına gerçekleştiremez. Bireyin davranışlarını etkileyen başka faktörler de vardır. Psikoloji, davranış bozukluklarının dışa vurulması veya engellenmesi ile ilgili olarak teorik bir perspektif ortaya koymaktadır. W. C. Reckless (1972) tarafından önerildiği gibi davranış bozuklukları kontrol teorisi, uygunsuz davranışları engelleyen dış ve iç kontrol mekanizmalarını belirtir. Dış kontrol mekanizmaları, sosyal gruptaki diğerlerinin reaksiyonlarını, yasal önlemlerin uygulanmasını, onarım işleri ile yerleşim ve çevre planlamasını içerir. İç kontrol mekanizmaları, yasa ve kurallara uyma inancını veya uygun hareket etme arzusunu yansıtabilecek sosyalleşme sonuçlarıdır. Bu dış ve iç kontroller güçlü olduğu zaman olumsuz davranışların önlenme şansı olmakta, kontroller zayıflatıldığında ise olumsuz davranışlar meydana gelebilmektedir (Akt. Zweir ve Vaughan, 1984: 264)

Bir başka çalışmada ise; okul müdürleri ve öğretmenler okul tahripçi davranışlarının nedenleri olarak okuldaki disiplin eksikliği, gençliğin şiddete olan eğilimi ve mülkiyete karşı saygı duymamalarını göstermektedirler. Buna karşın, bazı okul yöneticileri de hatanın okul sisteminde olduğuna inanmaktadır. Okulun fiziksel çevresi ve sosyal ikliminde değişiklikler yapılması gerektiğini düşünmektedirler. Bu değişiklikleri de eğitim programları, okulun fiziksel şartları ve fiziksel görüntüsü, öğrencilerin karar aşamasına katılımı, ölçme değerlendirme yöntemleri gibi değişiklikler izleyebilir (Zweir ve Vaughan, 1984: 265).

Bilinçsiz tahrip edici davranış tipi ile insanın irade ve algılama yeteneğinin bulunmadığı durumlarda işlenen tahrip edici eylemleri kast ettiğimizi belirtmiştik. Burada fail ya yaş küçüklüğü ya akıl hastalığı veya arızı nedenler dolayısıyla islediği fiilin sosyal olarak ne anlama geldiğini algılayamamakta ya da davranışlarını istediği şekilde kontrol edememektedir. Yaş küçüklüğü patolojik bir olgu değildir, insanın doğal gelişim evresinde bir dönem bilinçsiz zararlar vermesi doğaldır; bu hemen her çocuğun basına gelir. Uyuşturucu veya alkol kullanımı ise doğal olmamakla birlikte geçici bir iradesizlik durumu yaratmaktadırlar. Zaten bu nedenle de insanın iradesi ile aldığı alkol ya da uyuşturucu maddenin etkisi altındayken islediği fiiller ceza ile karşılanabilmektedir. Ancak akıl hastalıkları bu açıdan çok önemlidir. Diğer iki durumdan farklı olarak bunlar geçici değildir, belli bir dönem ya da hayat boyu devam edebilirler. Doğal olarak akıl hastalarında kendilerine has bir düşünme modeli gelişir (Canter ve Almond, 2002: 17).

Okul binaları yapılırken, okul içinde yaşanan tahripçilik gibi suçları önleyen ya da azalmasını sağlayan mimari gerçekler göz önünde tutularak planlamalar yapılmalıdır. Öğrencileri gereksiz çatışma ortamlarına sokan, öğrenci sayısına nazaran küçük olan ya da öğrencilerin izinsiz şekilde bir araya gelmelerine fırsat veren okul mimarilerinden kaçınılması okullarda yaşanan ve suç teşkil eden davranışların azalmasında önemli bir etken olacaktır. Dahası yeni inşa edilen okullar dışında kalan eski okullarda da güvenliği artırıcı tedbirler alınmalı ve sorun teşkil edecek mimari yapılanmalar da düzeltilmelere

gidilmelidir. Ancak okullarda alınan güvenlik önlemleri neticesinde ortaya çıkan okul ortamının bir kale havasına bürünmesine de izin verilmemelidir. Güvenli bir okul ortamının, okulun eğitim ve öğretim faaliyetlerini destekler nitelikte yapılandırılabilmesi içinde hem zaman olarak hem de para olarak ciddi yatırımlar yapılması gerekmektedir (Canter ve Almond, 2002: 32).

Publant ve Baxter, okul (okula kayıtlı öğrenci sayısı), öğrencilerin etnik kökenleri, çevreleri, gelir düzeyleri gibi değişkenleri dikkate alınarak Huston'daki 32 okulda yaptıkları araştırmada (okul binasının mimarisini ve yaşını göz önünde tutmaksızın) öğrencilerin okul malzemelerini koruma düzeyleri ile okulun estetik niteliği arasında olumsuz ilişki bulmuşlardır. (Akt: Zwier ve Vaughan, 1984). Bu araştırmaya göre estetik niteliği yüksek olan okullarda tahripçilik daha az ortaya çıkmaktadır.

Grenberg'in (1969) yaptığı araştırmada ise okullardaki araç-gereçlerin eski olmasının öğrencilerin tahripçiliğe eğilim oranını yükselttiği belirlenmiştir. Goldman, Newyork Syracuse'deki 16 lisede çalışan 367 öğretmenin okul tahripçiliğine karşı tavırlarını derinlemesine inceleyen bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmada hem öğretmenlerle görüşülmüş hem de 1170 öğrenciye ölçek uygulanmıştır. Tahripçilik nedeniyle okullara verilen zararlar ile öğrenci veya öğretmenlerin cevapları, okullara göre karşılaştırılmıştır. Sonuçta, tahripçilik eylemlerinden daha fazla zarar gören okullardaki öğretmenlerin, daha az zarar gören okullardaki öğretmenlerden farklı bazı tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir (Akt: Zwier ve Vaughan, 1984). Bu durumda tahripçilik olaylarının daha az görüldüğü okullarda çalışan öğretmenler tahrip edici davranışların fazla olduğu okullarda çalışan öğretmenlere göre daha verimli ve istekli çalışacakları düşünülebilir.

Cooze, (1995: 38) okulun bulunduğu çevrenin yanında, okuldaki etki çemberinin de tahrip edici davranış olaylarında etkili olduğunu belirtmektedir. Birleşmiş Milletler Eğitim Bakanlığı'nın yaptığı çalışmada öğrencilere karşı düşmanca, ilgisiz ve otoriter

davranan öğretmen ve yöneticilerin bulunduğu ve büyük olan okullarda, öğrencilerin tahrip edici davranış hareketlerine daha eğilimli oldukları ortaya çıkmıştır.

Dürtü kontrol bozuklukları (impulse control disorders) ne psikoz ne de nevrozlar içinde sınıflandırılmayan ruhsal hastalıklardır. Bunların temelinde insanın çeşitli dürtülerini bastıramaması yatar. Dürtü kavramı aslında bir gerilim durumu anlatır. “organizma, yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olan bir madde, ya da uyku gibi bir koşuldan mahrum bırakılmışsa organizmanın bu durumuna gereksinme hali adı verilir. Gereksinme hali organizmayı gergin bir duruma sokar, organizma harekete hazırdır; organizmanın bu durumuna dürtü hali adı verilir”. Bu halde dürtü “bedensel veya ruhsal dengenin değişmesi sonucu ortaya çıkan ve canlıyı türlü tepkilere sürükleyebilen içten gelen gerilim” olarak açıklanabilir. Bu gerilim hali normalde dengelenebilecektir. Zira insan toplumsal yaşayış içinde bazı isteklerini ertelemeyi öğrenir. Ancak bazen o kadar ilginç dürtüler ortaya çıkabilir ki bunların yaratacağı gerilim (ataklık) had safhada olur. Bu gerilimi karşılayamayan birey, dürtü halinden normal dışı davranışlarda bulunarak çıkmaya çalışır. İşte bu haller genellikle dürtü kontrol bozuklukları olarak ifade edilir. Bu hastalıkların tümünde karşı konulmaz ve ağır bir dürtü hali ve heyecan duyulur ve gerçekleştirilen eylem o an faile haz verir. Ancak çoğu zaman eylem sonrası suçluluk duyulmaya başlanacaktır. Araştırmacılar, dürtü kontrol bozukluklarında başlıca beş aşamanın söz konusu olduğunu belirtirler. Buna göre “başlangıç anında bir gerginlik veya uyarılma hissini, akabinde dürtülere karşı koymada başarısızlık izler. Üçüncü aşamada üst düzey bir gerginlik duygusu yaşanır. Davranış bir kez tamamlandıca, gerginlikten kurtulmanın rahatlatıcı hissi yaşanır. Sonuçta hasta gerçekleştirmiş olduğu davranıştan dolayı bir pişmanlık ve suçluluk duygusu hisseder”(Stein, 2006: 2).

Okul ürünleri hakkında haberler hazırlayan bir grup tarafından okul güvenliği ile ilgili olarak 1975 yılında yapılan araştırma sonuçlarına göre okulların büyüklüğü ve öğrenci sayıları ile yaşanan tahripçilik olayları arasında anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre, okul büyüklüğü ve öğrenci sayısı arttıkça tahripçilik olayları ve maliyeti artmaktadır. 25.000 ve üzeri öğrenci sayısına sahip eğitim bölgelerinde okul tahripçiliği

sonucu oluşan zararın öğrenci başına düşen ortalama maliyeti 5.22 dolar iken 2500-4999 arası öğrenci sayısına sahip eğitim bölgelerinde ise öğrenci başına ortalama maliyet 1.47 dolar olarak tespit edilmiştir. Aynı araştırma sonuçları okul tahripçiliği ve okulun bulunduğu yerleşim alanı arasında anlamlı ilişkiler ortaya çıkarmıştır. Buna göre, şehir merkezinde bulunan okullarda okul tahripçiliği sonucu oluşan zararın öğrenci başına düşen ortalama maliyeti 3.55 dolar iken kenar mahallelerde bulunan okullarda öğrenci başına düşen ortalama maliyet 2.77 dolar; kırsal alanlarda bulunan okullarda ise okul tahripçiliği sonucunda okullarda meydana gelen hasarlar neticesinde maddi olarak öğrenci başına düşen ortalama maliyet 0.76 dolardır (Cooze, 1995: 40).

Tahrip edici hareketlerin ortaya çıkmasında sosyal çevre ve özellikle akran grupları da rol oynamaktadır. Eğer birey, anti sosyal davranışlarda bulunan kişilerle bir arada bulunursa tahrip edici hareketleri öğrenecek ve uygulayacaktır. Yine, tahrip edilecek nesnelerin iyi korunup korunmaması, gözden uzak olması veya sınıfta öğretmenin olup olmaması gibi ara değişkenler de tahrip edici hareketlerin ortaya çıkmasında rol oynayabilir (Öğülmüş, 1993: 588).

Psikiyatride tanımlanmış birçok dürtü kontrol bozukluğu vardır. Mesela hırsızlık hastalığı olarak da bilinen kleptomani, kendi saçlarını yolma hastalığı olan trikotilomani ve kumar oynama alışkanlığının patolojik bir boyut aldığı patolojik kumar bunlar arasında gösterilebilir. Ancak konumuz açısından iki önemli dürtü kontrol bozukluğu vardır. Birincisi saldırganlık dürtüsünün kontrol edilemediği durumlarda bilinçsizce kişi veya mallara yönelik saldırganlık olarak ifade edilen intermittan ekspolitif bozukluk, ikincisi de yangın çıkarma hastalığı olarak bilinen piromani halleridir (Stein, 2006: 3).

Ayrıca, sosyal yaşam normunun altında bulunan çevrelerdeki kişilerin, kurdukları bireylerle olan sosyal iletişimlerini de kendilerini etkilemektedir. Buna, kişisel prestijlerini yükseltmek için toplum tarafından hoş karşılanmayan olaylara katılmaları, örnek olarak gösterilebilir. Bazen, çocuklar erkeklik imajından yoksun olduklarını düşündüklerinde, vandalizm eylemlerine katılmakta ve bu şekilde kendilerini

kanıtladıklarına inanmaktadırlar. Bazen de bir gruba katılmanın ön koşulu olarak, grup üyelerinin, gruba katılmak isteyen kişilerden, kendilerini göstermeleri istendiğinde, kişiler vandalizme yönelik davranışlar sergilemektedir. Bunun yanında, başkalarını etkilemek düşüncesi ile vandalizm eylemlerine katılan gençlerin olduğu da bilinmektedir. Kısaca, vandalizm olaylarının, meydana geldikleri çevre, o çevrede yaşayan kişiler ve bunların birbirleri ile olan sosyal ilişkileri ile de bağlantılı olduğu söylenebilir. Mimarların geliştirdikleri teoriye göre, kullanıcıların sosyal davranışı bu davranışın meydana geldiği fiziki çevre tarafından etkilenmekte hatta belirlenmektedir (Zweir ve Vaughan, 1984: 271).

Zevk tahripçi davranışlarını, “kişinin kendisinin bir ihtiyaç olarak addettiği zarar verme duygusunu tatmin etmeye yöneldiği ve yalnızca zevk için zarar verdiği” tahrip edici davranış türü olarak ifade etmiştik. Kişinin bir mala zarar vermektan zevk almasının her durumda patolojik olduğunun kabul edilmesi mümkün değildir. Hemen her çocuk, hatta lise öğrencilerinin ciddi bir kısmı bile, okul sıralarını karalamak veya kazımdan zevk alır. Keza çocukların duvarları boyaması nadir görülen bir şey değildir. Bu nedenle zevk için islenen bazı tahrip edici eylemler aslında herhangi anormal bir nedene bağlı olmaksızın gelişir. Ancak bunların pek çoğu ya zaten son derece sınırlı bir etki gösterdiği için önemsenmez ya da fail zaten bu tarz bir eylemi başkasının malına zarar verme olarak dahi görmez. Ancak sırf kişisel ihtirasları tatmin etmek ve daha da ötesinde başkasının acı çekmesini sağlamak ve bundan zevk almak amacı ile işlenen tahrip edici eylemlerde aynı şekilde düşünmek mümkün değildir (Stein, 2006: 6).

Vandalizmin oluşmasında sosyal ve fiziksel çevre koşulları ile psikolojik nedenlerin yanı sıra eğitim ve kültürün de oldukça etkili olduğu görülmektedir. Özellikle, eğitim yoluyla davranış bozuklukların düzeltilebileceği ve eğitim sistemi içinde kuralları sevdirmenin de son derece önemli olduğu unutulmamalıdır. David Downes'a göre öğrenciler saçma buldukları veya benimsemedikleri kurallara uymak istemezler (Zweir ve Vaughan, 1984: 282).

Bireyin farklı şekillerde engellenmesi, saldırgan davranışın ortaya çıkması açısından önemli bir etkidir. Ancak hangi engellemeye, nasıl bir tepki verileceği toplum içinde öğrenilir. Gerçekten bir kimsenin, hangi tür engellenme ile karşılaştığında, bunu asabilmek için nasıl bir davranış sergileyeceği gerçeğinin temelinde, bunun öğrenilmiş olması önemli bir etkidir. Yukarıda izaha çalıştığımız ani tahrip edici davranış hallerinde, bu öğrenilmiş davranış, özellikle aktüel bir şekilde kendini gösterebilir. Ancak bilinçsiz tahrip edici davranış bir tarafa bırakılırsa, hemen her tahrip edici eylemde toplumsal öğrenme bir şekilde rol oynar. Bir çocuk, babasının kızdığı komşusunun eşyasına zarar verdiğini görürse, kendisine haksızlık yapan insanların mallarına zarar verilmesini gerekli bir davranış olarak öğrenir. Bu açıdan ödettirici tahrip edici davranışta da öğrenmenin çok büyük bir rolü vardır. Bunun gibi söz gelimi toplumsal nefretin nasıl yönlendirileceği yani nefret tahripçi davranışları ya da ideolojik davranışın aracı olarak çatışmasal tahrip edici davranışta da öğrenim süreçleri önemli rol oynar. Bunları ilgili bölümlerde belirtmeye çalışmıştık. Toplumsal öğrenimin hemen her tahrip edici davranışın etolojik nedeni açısından rolü bulursa da araç tahrip edici davranış açısından öğrenmenin nedensel ağırlığı daha büyüktür (Stein, 2006: 6).

Tahripçiliğin sosyal nedenleri olarak, aile içi organizasyonların sağlıksız olması gösterilmektedir. Buna göre evlilik dışı doğan, ailesi boşanmış, aile içi şiddet gören, ailesinden yeterince ilgi görmeyen çocuklarda tahripçilik olaylarına daha çok rastlanmaktadır. Ayrıca tahripçilik ile öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları arasında da ilişkiler saptanmıştır. Ayrıca, şiddet davranışına yönelen bazı öğrencilerin, aileye ilişkin olarak belirli ölçülerde sorunları yaşadıkları da bir gerçektir. Bu sorunların başında; aile içi şiddet, çocuğa kötü muamele, aile içi sevginin eksikliği ve aile içi ilişkinin zayıflığı ve aile parçalanması gibi unsurlar gelmektedir. Bu sorunların ortadan kalkması için aile yapılarının güçlendirilmesi ve aile içi şiddetin sonlandırılması konusundaki faaliyetlerin yoğunlaştırılması gerekmektedir. Özellikle, aile koşullarının ve ortamlarının iyileştirilmesi, şiddet davranışı ile mücadelede en etkili yollardan biri olduğu söylenebilir. Çocuğun benlik yapısının ve sosyal ilişki geliştirme becerisinin,

önemli ölçüde aile ortamındaki sosyalleşme biçimi ile yakından bağlantılı olduğu hususu unutulmamalıdır (Kızmaz, 2006: 66).

Gerçekten, başkasının acı çekmesini görmek için onun evcil köpeğini öldüren ya da evini yakan ve bu şekilde zevk alan kimseler de vardır. Bu tarz tahrip edici eylemler açısından doğal bir neden aramak zordur ve genellikle bu halde failde bir kişilik bozukluğu saptanır. İşte burada biz, bu tarz tahrip edici eylemlerde bulunan kimselerde görülen kişilik bozukluklarını incelemeye çalışacağız. En sık görülen kişilik bozukluğu psikopatlık ya da diğer adı ile antisosyal kişiliktir. Psikopat olarak ifade edilen bu durumdaki bir kimse, “tamamıyla bencil, kendi çıkarlarını, o andaki zevkinden ve doyumundan başka hiçbir şey düşünmeyen bir kişidir. Hiç kimseye bir bağlılık ve sorumluluk göstermez” . Bu kimseler başkalarının acı duymalarını önemsemez. Bencillikleri ileri düzeyde olduğundan kişisel doyumları amacıyla başkalarına zarar veren davranışlarda bulunmayı normal karşılarlar. İşledikleri fiillerden dolayı pişmanlık duymazlar. Hatta başkalarının acı çekmiş olmasından garipsenecek bir zevk alırlar (Stein, 2006: 7).

F. J. Gladstone, Truinan ve A. Sturman gibi birçok araştırmacının yaptıkları çalışmalar sonucunda, bu görüşlerin doğruluğu bir kez daha kanıtlanmıştır. A. Sturman, Manchestefda altı ay süreli bir araştırma yapmış ve bu süre içerisindeki tüm Vandalizm olaylarını saptamıştır. Bu araştırma ile kamuya ait malların, kişiye ait binalardan daha fazla tahrip edilerek etkilendiği sonucuna varmıştır. Özel mülk olan, kişilere ait olan konutların uğradığı Vandalizm vakası 0.04 iken, kamuya ait yapılara ve donatılara karşı yapılan vandalizm vakası 30.39 oranında olduğunu belirlemiştir (Zweir ve Vaughan, 1984: 286).

Vandalizm sürecinde, başlatıcı bir sebebin olması yeterlidir. Daha sonraki vandalizm olayının nedeni, genellikle bir önceki vandalizm olayının bıraktığı görüntüdür. Önceki hasarın kasten veya kaza ile olması sonucu değiştirmemekte ve onarılmayan küçük hasarlar, vandalizm eylemlerini gerçekleştirenler için tahrik edici

nitelikte olması nedeni ile daha büyük hasarların meydana gelmesine sebep oluşturmaktadır. Onarılan bir yerin, tekrar tahrip edilerek zarara uğraması imkânsız değildir. Ancak, dikkatsizlik, ihmal ve görmemezlikten gelme, hatalı kullanma veya onarım yapılmaması sonucu oluşan hasarları, azaltmaya çalışmak, yeni bir infazı önlemede etkili bir yöntem olmaktadır. Yapılan araştırmalarla, bu yöntemin geçerliliği desteklenmiştir(Stein, 2006: 2).

İnsanın güvenlik gereksinmesinden kaynaklanan temel içgüdülerinden birisi olan sahiplenme, bir yerin ya da mekânın dönüştürülmesinde ortaya çıkan bir otorite ve denetim göstergesidir. Bir alanın sahiplenilmesi orada oturan kişilerin bu alan üzerindeki yansıtması demektir. Burada sözü edilen sahiplenme herhangi bir mekâna fiziksel anlamda sahip olmanın yanı sıra o mekânı benimseme duygusunu da içermektedir. Sahiplenme davranışının, vandalizmin oluşumunu engelleyen faktörler arasında önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Kimsenin değil düşüncesiyle, en fazla hasar kamuya ait mekânlarda ve nesnelerde görülmektedir. Özel alanların, başkaları tarafından da kullanılan kamusal alanlara oranla daha az tahrip edildiği bilinmektedir. Bu nedenle özele ait bir mülkiyetin vandalizme uğrama riski, kamusal alanların vandalizme uğrama riskinden çok daha azdır (Zweir ve Vaughan, 1984: 283).

Psikopatlar genellikle düşük zekâ, orta zekâ ve yüksek zekâlı olmak üzere üç grupta ele alınır. Düşük zekâlı psikopatlar, şiddet derecesi son derece yüksek tahrip edici eylemlerde bulunmakla birlikte, toplum nazarında kendilerinden bu tarz davranışların gelmesi çok da beklenilmeyen kişiler değillerdir. Buna karşın normal ve yüksek zekâlı psikopatların kendilerini kolayca sevdirdikleri ve kendilerinden tahrip edici davranışlar beklenmeyen kimseler oldukları düşünülür. Bu nedenle son gruptaki kimseler daha ziyade açık değil, üstü örtülü/gizli saldırgan eylemlerde bulunurlar. Araştırmalar psikopatolojinin çok erken, henüz 5-6 yaşlarında kendini gösterdiğini söylemişlerdir (Stein, 2006: 4).

Tahripçilik, kavga, hırsızlık gibi davranışlar öğrenciler arasında kendisini gösterme, ön plana çıkarma yolları olarak görülmektedir. Özellikle tahripçilik eylemlerinde, öğrenciler bu tahribatı yetişkinler görmeden yapabilmış ise kendilerini zafer kazanmış gibi hissetmektedirler. Aynı zamanda bu eylemler onlar için heyecanlı, baştan çıkarıcı bir yöntemle kendilerini ifade ettikleri bir güç gösterisidir. Tahripçiliğin biraz da heyecan tutkusundan kaynaklandığını, bir türü olan ve grafiti olarak adlandırılan duvarlara, sıralara v.b yerlere yazı yazılması, şekiller yapılması, boyanması konusunda öğrencilerin kendilerini anlatan özel kelimeleri okulun değişik yerlerine yazarak kendilerini marka haline getirildiği ifade edilmiştir. Bunu bazen bir protesto aracı olarak bazen de kendilerini ifade etme aracı olarak gördükleri, Yazdıkları bu kelimelere sahip çıkıyor ve kendilerinin bu kelimelerle anılmalarını istiyorlar oldukları belirtilmiştir. (Houghton, 1982: 12).

Yukarıda tahripçi davranışların genel olarak psikolojik ve sosyolojik kökenlerini inceledik ve özellikle bazı tahrip edici davranış türlerinde bunlardan birinin etkisinin daha ağır olabileceğini ifade ettik. Bunun gibi sosyo-psikolojik nedenler ve en başta öğrenme, hemen tüm tahrip edici davranış türleri açısından nedenler kombinasyonu içerisinde kendine yer bulabilir. Bu açıdan, burada genel olarak tahrip edici davranışa etki eden sosyo psikolojik etmenler, söz gelimi öğrenme, kendi kendini haklı çıkarma, nefret ve önyargılar gibi olgular incelenenektir. Ancak özellikle bazı tahrip edici davranış türleri açısından nedenler kombinasyonunda bu olguların ağırlığı daha çok görülecektir. Bu nedenle incelememizde nefret tahripçi davranışları, ödettirici tahrip edici davranış ve araç tahripçi davranışları açısından, bireyler arası sosyal etkileşim kurumları olarak, başta öğrenme olmak üzere sosyo psikolojik etmenlerin etolojik ağırlıklarına dikkat çekmek istiyoruz (Stein, 2006: 7).

Vandalizm genellikle, sosyo ekonomik yönden gelişmemiş yerlerde, işsizlik oranının yüksek, buna bağlı olarak gelir düzeyinin düşük olduğu bölgelerde daha fazla görülmektedir. Bunu doğrulayan bir araştırma, J. M. Hough ve P. Mayhew tarafından kamuya ait konutların bulunduğu bir yerleşim biriminde yapılmıştır. Bu araştırma

sonucunda, özellikle gelir düzeyi düşük ailelerin oturduğu yerleşim birimlerinde, diğer yerlere oranla daha fazla vandalizin olaylarının olduğu saptanmıştır (Akt. Zweir ve Vaughan, 1984: 278).

Bu kapsamda acaba tahrip edici eylemler açısından toplumsal öğrenmenin etkisi nasıl açıklanabilir? Bireyin bireysel anlamda engellenmesi, saldırgan davranışın ortaya çıkması açısından önemli bir etkidir. Ancak hangi engellemeye, nasıl bir tepki verileceği toplum içinde öğrenilir. Gerçekten bir kimsenin, hangi tür engellenme ile karşılaştığında, bunu asabilmek için nasıl bir davranış sergileyeceği gerçeğinin temelinde, bunun öğrenilmiş olması önemli bir etkidir. Yukarıda izaha çalıştığımız ani tahrip edici davranış hallerinde, bu öğrenilmiş davranış, özellikle aktüel bir şekilde kendini gösterebilir. Ancak bilinçsiz tahrip edici davranış bir tarafa bırakılırsa, hemen her tahrip edici eylemde toplumsal öğrenme bir şekilde rol oynar. Bir çocuk, babasının, kızdığı komsusunun eşyasına zarar verdiğini görürse, kendisine haksızlık yapan insanların mallarına zarar verilmesini gerekli bir davranış olarak öğrenir. Bu açıdan ödettirici tahrip edici davranışta da öğrenmenin rolü vardır. Bunun gibi söz gelimi toplumsal nefretin nasıl yönlendirileceği yani nefret tahripçi davranışları ya da ideolojik davranışın aracı olarak çatışmasal tahrip edici davranışta da öğrenim süreçleri önemli rol oynar. Bunları ilgili bölümlerde belirtmeye çalışacağız. Toplumsal öğrenimin hemen her tahrip edici davranışın etolojik nedeni açısından rolü bulursa da araç tahrip edici davranış açısından öğrenmenin nedensel ağırlığı daha büyüktür. Bu kapsamda tahripçi davranışların, bir araç olarak öğrenilmesini incelemek gerekir (Stein, 2006: 3).

İnsanda öç alma duygusu, kökenleri çok eskiye dayanan temel bir güdüdür. İnsanın binlerce yıllık gelişim evresinde, kendisine kötülük yaptığını düşündüğü türlere karşı saldırganlık eğilimleri oluşmuştur. Genellikle öç almanın adaletsizliğe karşı gösterilen temel bir tepki olduğu belirtilmiştir. Burada söz konusu olan, bir engellemeyle karşılaşan bireyin buna tepkisi değildir. Aksine engelleme olsun ya da olmasın, insanı öfkeliendiren durum ortadan kalktıktan kısa veya uzun bir süre sonra engelleyen veya zarar veren bireye yönelmiş bir saldırganlık söz konusudur. Buradan yola çıkarak öç

almanın bir süreci ifade ettiğini söyleyebiliriz: Öncelikle bir başka şahıs ya da hayvan bir kimseye zarar verir ya da sair bir kötülük yapar. Fail, karşısındakinin bu kötülüğü, hiç ya da en azından bu derece yapmasına hakkı olmadığını düşünür. İkinci olarak dışsal etki ve buna ilişkin algı bellekte kaydedilir. Son olarak ise hatırlanan olaya tepki, koşulları gerçekleştiğinde karşı tarafa yöneltilir (Stein, 2006: 5).Yapılan çalışmalar, tahripçiliğe yönelik davranışları olan karakter ve davranışlarının, vandalizm oluşumunda önemli bir etken olduğunu ortaya koymuştur. Bireyin hayatı, ailesi, arkadaşları, okulu, içinde bulunduğu toplum ve serbest zamanı vandalizme yönelik hareketlerini etkilemektedir. Topluma karşı kızgınlık, can sıkıntısı, yalnızlık, disiplin problemleri, kişisel problemler, alkol-uyuşturucu alışkanlığı ve arkadaş baskısı vb. nedenler vandalizme giden bir davranış bozukluğuna yol açmaktadır. Bireyin, sadece verdiği zevk nedeniyle de vandalizin eylemlerine katıldıkları belirlenmiştir. Ayrıca son araştırmalarla, can sıkıntısından kaynaklanan vandalizm olaylarının % 80 oranına ulaştığı tespit edilmiştir. Bu araştırmalardan, vandalizm olarak adlandırılan birçok eylemin daha önceden planlanmadığını, çoğunlukla anlık tepkiler sonucu meydana geldiğini göstermektedir (Zweir ve Vaughan, 1984: 272).

Sapıcı davranışların öğrenilmesi noktasında özellikle, gerçekleşmesi istenen hedefe yönelmiş davranışların ya bir engelleyeni ortadan kaldırma ya da hedefe daha kolay ulaşma amacı ile herhangi başka davranışların araç olarak kullanılması önemlidir. Örneğin jeton sıkışan telefonun yumruklanarak çalıştırılması, içinde para bulunup da açılmayan kasanın kırılması, araba teybi çalınabilmesi için aracın camının kırılması gibi hallerde, bir çıkara ulaşmak amacıyla mala karşı şiddet, bir araç olarak kullanılmaktadır. Araç tahrip edici davranış olarak adlandırdığımız bu davranış, aslında toplumsal öğrenmenin bir sonucudur. Fail bu halde tahrip edici davranışları, bunun araç olarak kullanışlı olduğunu öğrendiği için yapmaktadır. Aslında bir şeyin araç olarak öğrenilmesi, binlerce yıllık insan gelişiminin temel sıçrama noktalarından birisidir. İnsan herhangi bir şeyin başka bir şeye ulaşmanın aracı olduğunu en iyi idrak edebilen canlıdır ve öğrenme de çoğu zaman araca yönelik olacaktır. Ne araç tahrip edici davranışta de ne

mağdura karşı bir öfke, ne nefret, ne akıl hastalığı ne de failde bir zevk ihtiyacının tatmini durumu söz konusu değildir (Stein, 2006: 7).

Gladstone, İngiliz okullarındaki tahripçilerle ilgili bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın örnekleme, öğrencilerin ekonomik düzeyleri, okula girişleri (seçimli veya seçimsiz), din ve yaşları dikkate alınarak oluşturulmuştur. Örnekleme uygulanan anket, boş zaman kullanımı, ailelerin tutumu, erkek öğrencilerinin içinde bulunduğu grup tipleri, tahripçilik eylemlerine katılan erkek öğrencilerin okula karşı tutumları, hırsızlık ve saldırgan davranışlar gibi konuları içermektedir. Anket 605 erkek öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda erkek öğrencilerin; (a) aile kontrolünün zayıf olduğu, (b) öğrencilerin başarısız olduğu, (0) olgu sevmedikleri, ((1) boş zamanların sokak çeteleri ile daha çok geçirdikleri zaman tahripçi olmalarının daha muhtemel olduğu belirlenmiştir (Akt: Zwier ve Vaughan, 1984: 277).

Yukarıda tahripçi davranışların genel olarak psikolojik ve sosyolojik kökenlerini inceledik ve özellikle bazı tahrip edici davranış türlerinde bunlardan birinin etkisinin daha ağır olabileceğini ifade ettik. Bunun gibi sosyo-psikolojik nedenler ve en basta öğrenme, hemen tüm tahrip edici davranış türleri açısından nedenler kombinasyonu içerisinde kendine yer bulabilir. Bu açıdan, bu bölümde genel olarak tahrip edici davranışa etki eden sosyo psikolojik etmenler, söz gelimi öğrenme, kendi kendini haklı çıkarma, nefret ve önyargılar gibi olgular incelenecektir. Ancak özellikle bazı tahrip edici davranış türleri açısından nedenler kombinasyonunda bu olguların ağırlığı daha çok görülecektir(Özçağm, 2001).

2.1.5. Okul Tahripçiliği

Sosyal bilimciler, okul tahripçi davranışlarının nedenleri ve ortak çözüm yolları bulma konusunda yetersiz kalmaktadırlar. Çeşitli araştırmalarda, okul müdürünün yaşı (müdür ne kadar yaşlıysa, tahrip edici davranış yoğunluğu o kadar çoktur), öğretmenin ilgisizliği, akademik yetersizlik, toplumun okulla ilgili konulara duyarsızlığı gibi

değişkenlerle tahrip edici davranış arasında ilişki mevcuttur. Ancak; okul tahripçi davranışlarının gerçekte ne olduğu ve tahripçi davranışları ortadan kaldırmak için etkili ve başarılı program uygulamaları ile ilgili pek çok çalışma ve doküman bulunmasına rağmen, temelde tahripçi davranışların nedenleri ve bu sorunun çözümüne yönelik etkili yöntemler konusunda ortak bir karara hala varılamamıştır. Sonuç olarak, her hangi bir açıklamanın bir diğerinden daha “doğru” olduğunu söyleyebilmek için her hangi bir kıstas bulunmamaktadır. Fakat, birbirini tetikleyen söyle bir zincir geçerli görülebilir: Öğrencilerin zayıf hazır bulunuşlukları - akademik yetersizlik – öğrenci-öğretmen çatışması - tahrip edici davranış olarak kendini gösterebilmektedir (Zweir ve Vaughan, 1984: 269).

Avrupa Birliği tarafından düzenlenen ve okullarda yaşanan şiddet olaylarının çözümüne yönelik çalışmaların yapıldığı uluslararası bir konferansta Houston üniversitesinden katılan Dr. Jeromi Freiberg, büyük okullarda şiddet olaylarının daha çok yaşandığına dikkat çekerek öğrencilerin okullarında kendilerini turist gibi değil okulun bir vatandaşı gibi hissetmeleri gerektiğini belirtmiştir (Barker, ve Bridgeman, 1994: 5). Kuşkusuz okuluna karşı samimi bir bağlılık geliştiren ve kendisini okulun bir unsuru olarak gören öğrenciler, geliştirdikleri bu bilinç sayesinde kurallara uyma konusunda zorluk yaşamamakta ve tahripçilik gibi şiddet olaylarından uzak durmaktadırlar. Okula aidiyet duygusu ise ancak pozitif bir okul iklimi ile sağlanabilir. Okul ikliminin etkisini göz ardı eden ve bu konuya yeterince eğilmeyen okullarda ise çok az sayıda öğrencide değişik etkenlere bağlı olarak okuluna karşı aidiyet duygusu gelişmekte ancak bu durum okulun tüm unsurlarında yaygın olarak görülemediği için bu tip okullar güvenli olmaktan uzak bir görünüm vermektedir. Oysa okul ikliminin güçlü rüzgârını arkasına alabilen ve bu itici güçle hareket eden okullarda okula aidiyet geliştiremeyen öğrenci sayısı çok düşük seviyelerde kalmakta ve bu tip sorunlu öğrencilerde diğer öğrencilerin gözetiminde kalarak okulun güvenlik politikalarına zarar verememektedirler(Zweir ve Vaughan, 1984: 266).

Öğrencileri gereksiz çatışma ortamlarına sokan, öğrenci sayısına nazaran küçük olan ya da öğrencilerin izinsiz şekilde bir araya gelmelerine fırsat veren okullardaki fiziki yapılarından kaçınılması, okullarda yaşanan ve suç teşkil eden davranışların azalmasında önemli bir etken olacaktır. Bu durum göz önünde bulundurularak yapılacak yeni okullarda aynı hatalara düşmeden binalar inşa edilmelidir. Bu yeni inşa edilen okullar dışında kalan eski okullarda da güvenliği artırıcı tedbirler alınmalı ve sorun teşkil eden binaların fiziki yapılarında da düzeltmelere gidilmelidir. Ancak okullarda alınan güvenlik önlemleri neticesinde ortaya çıkan okul ortamının bir kale havasına bürünmesine de izin verilmemelidir. Güvenli bir okul ortamının, okulun eğitim ve öğretim faaliyetlerini destekler nitelikte yapılandırılabilmesi içinde hem zaman olarak hem de para olarak ciddi yatırımlar yapılması gerekmektedir. Tahripçilik olaylarına ilişkin yukarıda ifade edilen nedenlerin ortak bir çatı altında birleştirmek gerekirse ortaya okulun sahip olduğu “okul iklimi” çıkacaktır. Gerek okulun fiziksel özellikleri gerekse öğrenci davranışlarında görülen sorunlar ancak sağlıklı ve olumlu bir okul ikliminin varlığıyla çözülebilecektir. Bu nedenle bu tip araştırmalarda tahripçilik ve okul iklimi arasındaki ilişkilere odaklanmak gerekmektedir (Ilsopp, 1988).

Çeteleşme, güvenli okul oluşumun önündeki temel engelleyici unsurlardan birini oluşturmaktadır. Bazı problemlili öğrencilerin kendi aralarında oluşturdukları çete ve çete benzeri oluşumlar, okul ortamlarında tahripçilik gibi şiddet olaylarının yaygınlaşmasına neden olmaktadır. Her hangi bir çeteye mensup olanlar özellikle öğrencilerden; haraç alma, korkutma ve tehdit etme, öğrencilere uyuşturucu satma, öğretmenlere ve okul yöneticilerine saldırma, zorbalık yapma, bireyleri tehdit etme gibi davranışlar gerçekleştirmektedirler (Kızmaz, 2006: 66).

Bazı okul yöneticileri ve öğretmenler ise tahripçiliğin sistemin kendisinden kaynaklandığına, yani sistemin kusurlu olduğuna inanmışlardır. Bu nedenle okulun sosyal havasında ve fiziksel çevresinde değişiklik yapılması gerektiğini vurgulamışlardır. (Öğülmüş, 1993: 588). Bu yaklaşımı benimseyen okul yöneticileri ve öğretmenler, müfredat program ve ölçme-değerlendirme yöntemlerinin değiştirilerek,

okulun karar verme sürecine katılan öğrenci sayısının artırılarak okulun sosyal havasının değiştirilebileceğini öne sürmüşlerdir.

Zwier ve Vaughan’a göre (1984) okul tahripçiliği, okulda sisteme karşı bir harekettir. Bu durumda, okul tahripçiliği nedeniyle bireyi veya sistemi sorumlu tutmak mümkündür. Bireyi sorumlu tutan görüş, sistemi korumanın önemini vurgulamaktadır. Bu görüşe göre okul sistemi iyi işlemektedir, tahripçilik de düşüncesiz, sapkın ve hasta bireyler tarafından yapılan eylemler olarak kabul edilir. Bu nedenle, çözüm olarak sistemin korunması buna karşın bireylerin davranışlarının değiştirilmesi gerektiği savunulur.

Okul yöneticisinden sert bir uyarı alan öğrenci intikam almak için okul yöneticisinin odasının camlarını kırar. Bilinçli bir şekilde yapılan bu eylem yöneticinin camlarının kırılmasına neden oluşu için hızlı bir şekilde konunun üzerine gidilmesi gerekir. Sosyal, eğitimsel ve yasal bir sorun olarak ortaya çıkan bunun gibi kötü niyetli davranışlarla öncelikli olarak ilgilenilmesi ve hızlı bir şekilde çözüm yollarının planlanması okul ikliminin sağlıklı bir şekilde devam ettirilebilmesi açısından oldukça önemlidir. Bu bağlamda odalar daha güçlü kilit sistemleriyle, pencereler değişik koruyucu malzemelerle tekrar dizayn edilebilir (Morrison, Furlong ve Morrison, 1994) .

2.3.Konu İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

2.3.1. Yurt İçinde Yapılmış Çalışmalar

Okul tahripçiliği ile ilgili yürütülen bir çalışmada Yavuzer (1998) tarafından yürütülen “Niğde İlindeki Öğretmenlerin Okul Tahripçiliğine Karşı İdeolojik Yönelimleri” isimli çalışmadır. Çalışmanın amacı; Niğde ilindeki liselerde görev yapan öğretmenlerin okul tahripçiliğini kendi okullarında önemli bir sorun olarak görüp görmediklerini, okul tahripçiliğinin nedenleri ve çözümü için alınabilecek önlemler

konusunda hangi ideolojik yönelimleri benimsediklerini belirlemektir. Araştırmadan elde edilen verilere göre; öğretmenler okul tahripçiliğini önlenmesi gereken ciddi bir sorun olarak görmekte ve okul tahripçiliğinin nedenleri konusunda, muhafazakar, liberal ve radikal yönelimlerden en çok muhafazakar yönelimin görüşlerini benimsemektedirler. Ayrıca bu görüş, öğretmenlerin cinsiyetlerine ve yönetici olup olmadıklarına göre farklılaşmamakta; ancak mesleki kıdemlerine ve görev yaptıkları yerleşim birimlerine göre 1-5 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler ile büyükşehirlerde yaşayan öğretmenler lehine farklılaşmaktadır.

Öğülmüş (1995) “Okullarda (Liselerde) Şiddet ve Saldırganlık” adlı araştırmasında, masa ve sandalyeleri kasıtlı olarak kırma, bunların üzerini kazıma, bunların üzerine yazı yazma ve resim yapma davranışının sıkça gösterildiği bulgusuna ulaşmıştır.

Temel (1998) tarafından yürütülen “Üniversite Öğrencilerinin Sıra ve Masaları Yazıp Çizme Nedenleri” isimli çalışmada üniversite öğrencilerinin sıra, masa, sandalye üzerine yazı yazmaları, resim, şekil çizmelerinin nedenlerini ortaya koymayı ve bu nedenlerin eğitim programları ve cinsiyete göre dağılımını saptamayı amaç edindiği çalışmasında; öğrencilerin beşte üçüne yakınının(%57), yazıp çizmeye neden olarak eğitim programını gösterdiklerini söylemektedir (“Derste anlatılanların ilgi ve ihtiyaçlara cevap vermemesi”, “derslerin öğretmen merkezli islenmesi” ve “derse yeterince güdülenememe” nedenleri; eğitim programlarının içeriği ve uygulanmasıyla ilgili olarak ele alınmıştır). Yine aynı çalışmada, bilinçsizce ve psikolojik olarak rahatlama için yazıp çizenler ise; ikinci ve üçüncü nedenler olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara göre; öğrencilerin derslerde büyük sıkıntı çektikleri, ilgi ve ihtiyaçlarının göz ardı edildiği ve sonuçta da öğrencilerin sıra veya masalara yazıp, çizerek bilinçsiz de olsa tahrip edici hareketler sergileyebildikleri söylenebilir. Psikologlar, tahripçi davranışların yıkıcı etkilerinden bahsederken, sosyologlar ise; çocukların ve adolesan çağdaki kişilerin oyun ve macera duygularını ifade etmeye ihtiyaç duyduklarını ileri sürmektedirler.

Sadık (2002) tarafından yürütülen “İlköğretim I. Aşama (1-5. Sınıf) Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Gözlemledikleri Problem Davranışlar” isimli çalışmada, öğretmenlerden problem davranışların nedenleri olarak nitelendirdikleri faktörleri belirtmelerini istemiş ve şu bulguları elde etmiştir: Öğretmenlerin problem davranışların nedenleri olarak tanımladıkları faktörler yüzdelik sıralamasına göre; aile (%82.6), çocuğun okul dışındaki arkadaş çevresi (%67.0), kalabalık sınıflar (%55.1), toplum (%53.3), çocuğun gelişim özellikleri (%43.3) ve sınıf tekrarıdır (%38.0). Uygulamaya katılan sınıf öğretmenleri, eğitim programları (%41.1) ve medya (%40.8) faktörlerini “kısmen” problem davranışa neden olan faktörler olarak nitelendirmiştir. Öğretmenin tutum ve davranışları, öğretim yöntemleri, sınıfın fiziksel özellikleri ve sınıf kurallarının belirsizliği faktörleri ise uygulamaya katılan öğretmenler tarafından genel olarak problem davranışların nedeni olarak gösterilmemiştir.

Oruç (2008) tarafından yürütülen “Yönetici, Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Genel ve Mesleki Liselerde Öğrencilerin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışlar” Ankara ili örneğinde araştırmanın genel amacı olarak okul tahripçiliği ile ilgili; Ankara’daki genel lise ve meslek lisesi öğrenci, öğretmen ve yöneticilerinin görüş ve önerilerini saptamaktır. Oruç bu araştırmasında 117 yönetici, 357 öğretmen ve 382 öğrenci olmak üzere toplamda 856 kişi ile yapmıştır. Bu çalışmada Çankaya ve Mamak ilçelerindeki genel lise ve meslek lisesi öğrenci, öğretmen ve yöneticilerinin görüşlerine göre “sıraların üzerine yazı yazma davranışı okullarda görülen zarar verici davranışlar arasından en fazla ve en sık görülen davranışlardan biridir. Bunun yanı sıra, okullarda görülen zarar verici davranışlar arasından sıklık bakımından en az karşılaşılan üç davranış ise öğretmen masasını parçalama, bilgisayar projeksiyon DVD, VCD oynatıcılarını kırma ve ders saatleri dışında öğretmenler odasındaki eşyalara zarar verme davranışlarıdır.

Doğan ve Demir (2012) tarafından yürütülen “Genel Lise Öğrencilerinin Okul Tahripçiliği Algıları” isimli çalışmada genel lise öğrencilerinin okul tahripçiliği algılarını belirlemek ve elde edilen verilere göre çözüm önerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında, “Okul Tahripçiliği Anketi” kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan anketler, evren olarak belirlenen Sincan İlçesi’nde bulunan genel liselerin tümünden örneklem olarak alınan 1246 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırmanın alt problemleri t-testi ve One Way ANOVA ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin tahripçilik davranışını algılama düzeyleri ile “sınıf düzeyi”, “ailedeki birey sayısı”, “annenin eğitim düzeyi” değişkenleri arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Buna göre, ilgili değişkenlerin düzeyi arttıkça öğrenciler, tahripçilik davranışının daha az yaşandığını belirttikleri görülmüştür. Ayrıca, kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre okulda daha çok tahripçilik yaşandığını ifade ettikleri görülmüştür.

2.3.2 Yurt Dışında Yapılmış Çalışmalar

Morrison, Furlong ve Morrison (1994), “Okul Şiddetinden Okul Güvenliğine: Konunun Okul Psikologları İçin Yeniden Tasarlanması” adlı çalışmasında okullardaki liderlik ve yönetim şeklinin okuldaki şiddet olaylarıyla korelasyon gösterdiğini belirtmiş; ne çok sert ne de çok serbest, adil ve tutarlı bir yönetim anlayışına sahip okullarda, kararsız-sistemsiz ve katı kurallara sahip okullara göre daha az şiddet olaylarının yaşandığını aktarmışlardır. Good ve Weinstein ise, etkili bir okul yönetiminin özelliklerini ise şöyle sıralamışlardır: a) Güçlü liderlik, b) Düzenli ve adil bir okul iklimi, c) Kararlara öğretmenlerin de katılımı, d) Öğrenci öğrenme ve davranışlarında yüksek beklenti, e) Akademik konular üzerinde yoğun bir program ve f) Öğrenci performansı açısından sık gözlem ve dönüt verme (akt: Morrison, Furlong ve Morrison, 1994). Böylelikle okulda yaşanan şiddet olaylarının önemli bir nedeni de okul yöneticileri ve yönetim şekliyle ilgili olduğu da söylenebilir.

Horowitz ve Tobaly (2001) tarafından yürütülen “Okul Tahripçiliği: Bireysel ve Sosyal Bağlam” isimli araştırmanın amacı ise, öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri yıkıcı davranışları etkileyen faktörleri belirlemektir. Araştırmada orta büyüklükteki bir İsrail kasabasında dört lise düzeyindeki okulda 600 öğrenciye altı bölümden oluşan bir anket uygulanmıştır. İlk bölümde öğrencilerin okula ve sınıf öğretmenlerine karşı tutumları, ikinci bölümde okul kaygısı, üçüncü bölümde öğrencilerin gelecek yıldan beklentileri, dördüncü bölümde okullardaki Tahrip edici davranış hareketlerinin farkındalık düzeyi ve besinci bölümde son üç ayda tahrip edici davranış hareketlerine aktif katılım ve bu katılımın öfke, sıkılma ve yıkıcılık dürtüleri ile ilişkisi ile son bölümde de cezanın etkililiği ile ilgili sorular bulunmaktadır (Akt: Sadık, 2002:12).

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın yöntemi, evren ve örneklem, kullanılan veri toplama aracı ve verilerin çözümlenmesinin nasıl yapıldığı ile ilgili bilgilere yer verilecektir.

3.1.Araştırma Modeli

Bu araştırmada, Batman ilinde bulunan kamu Anadolu Liselerinde görevli yönetici ve öğretmenlerin öğrenciler tarafından sergilenen tahripsele davranışlarını araştırmak için tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeliyle yapılan araştırmalar insanların tutumları, inançları, değerleri ve düşüncelerini ortaya çıkarmak amacıyla (Karasar, 2009: 77).

3.2.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Batman ilinde bulunan Kamu Anadolu Liselerinde Görevli Yönetici ve Öğretmenler; örneklemini ise 2014-2015 eğitim öğretim yılında Batman İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı, Batman ili merkez ilçesinde bulunan 14 Anadolu Lisesinde 59 yönetici ve 614 öğretmen arasından seçkisiz örnekleme yolu ile belirlenmiştir. Bu yöntemle 233 öğretmen ve 53 yönetici seçilerek örneklem oluşturulmuştur.

3.3. Araştırmaya Katılan Yönetici ve Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Bu alt başlıkta araştırmaya katılan öğretmen ve yöneticilerin demografik özelliklerinin betimlenmesine yönelik gerçekleştirilen betimleyici istatistiklerin sonuçları yer almaktadır.

Bu araştırmaya katılan yönetici ve öğretmenlere ait demografik özellikler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Yönetici ve Öğretmenlerin Görev Türüne Göre Dağılımları

Görev türü	f	%
Öğretmen	233	81,5
Yönetici	53	18,5
Toplam	286	100

Tablo 1'de görüldüğü üzere bu araştırmaya katılanların 233 tanesi öğretmenlerden oluşurken 53 tanesi de yöneticilerden oluşmaktadır. Buna göre, bu araştırmaya katılanlara %'lik olarak bakıldığında yöneticiler % 18,5 iken öğretmenler % 81,5 gibi büyük bir kitleyi oluşturmuştur.

Araştırma kapsamında yer alan diğer demografik değişkenlere ait sorular idarecilerin sayıca az olması sebebiyle gizlilik ilkesi düşünülerek yöneticilerin kimliklerinin deşifre edilmemesi için yalnızca öğretmenlere sorulan sorular değerlendirmeye alınmıştır. Bu sebeple, bu kısımda yer alan betimleyici istatistikler yalnızca öğretmenlerin özelliklerini yansıtmaktadır.

Bu araştırmaya katıl öğretmenlerin öğrenim durumları tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Öğretmenlerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımları

Öğrenim Durumları	f	%
Lisans	195	83.7
Yüksek Lisans	38	16,3
Toplam	233	100

Tablo'2 de görüldüğü üzere, bu araştırmaya katılanların %83.7'si lisans ve %16.3'ü ise lisansüstü düzeyde öğrenime sahiptir. Bu durumda, araştırmaya katılanların büyük bir kısmının lisans mezunu olduğu söylenebilir.

Bu araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımları tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3: Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımları

Cinsiyet	f	%
Kadın	87	37,3
Erkek	146	62,7
Toplam	233	100

Tablo 3'de görüldüğü üzere, bu araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet dağılımları şu şekildedir. Araştırmaya katılanların %37.3'ü kadın, %62.7'si ise erkeklerden oluşmaktadır. Bu durumda, araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun erkeklerden oluştuğu söylenebilir.

Bu araştırmaya katılan öğretmenlerin medeni durumlarına göre dağılımları tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Öğretmenlerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımları

Medeni Durum	f	%
Evli	124	53,2
Bekâr	109	46,8
Toplam	233	100

Tablo 4'de görüldüğü üzere, bu araştırmaya katılan öğretmenlerin %53.2'si evli, %46.8'i bekarlardan oluşmaktadır. Bu durumda araştırmaya katılan öğretmenlerin medeni durumları arasında çok büyük bir fark görülmemekle birlikte evlilerin sayısının daha fazla olduğu söylenebilir.

Bu araştırmaya katılan öğretmenlerin kıdemlerine göre dağılımları Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5: Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Dağılımları

Kıdem	f	%
1-5 yıl	120	51,5
6-10 yıl	57	24,5
11-15 yıl	32	13,7
16+ yıl	24	10,3
Toplam	233	100

Tablo 5'de görüldüğü üzere, öğretmenlerin %51.5'i 1-5 yıl arasında mesleki kıdeme sahipken, %24.5'i 6-10 yıl arasında mesleki kıdeme sahip, %13.7'si 11-15 yıl arası mesleki kıdeme sahip ve %10.3'ü ise 16 yıl ve üzerinde mesleki kıdeme sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bu durumda araştırmaya katılanlar arasında mesleki

kıdemleri 1-5 yıl olanların sayısının en yüksek olduğu görülürken en düşük sayıya ise mesleki kıdemleri 16 yıl ve üzerinde olanların sahip olduğu görülmüştür.

3.4. Veri Toplama Aracı

Araştırmada Oruç (2008) tarafından geliştirilmiş olan Okul Tahripçiliği Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek geliştirilirken alan yazın taraması yapılmış, konuyla ilgili önceki çalışmalar gözden geçirilmiş ve 102 soruluk bir havuz oluşturulmuştur. Soruların sınıflaması araştırmanın amaçları doğrultusunda yapılmıştır. Ölçek bu ilk haliyle uzman görüşüne sunulmuş uzman görüşü alındıktan sonra bu görüşler doğrultusunda 15 madde havuzdan çıkartılmasına karar verilmiş ve 87 madde ile sürece devam edilmiştir. Pilot uygulama öncesi, ölçek formu beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde ölçeğe katılanlarla ilgili kişisel bilgiler yer almaktadır. Bu bilgiler; görev türü, cinsiyet, meslekteki kıdem ve yöneticilikteki kıdem gibi bilgileri içermektedir.

Ölçeğin ikinci bölümü, öğrencilerin okulda okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışların türü ve görülme sıklığı ile ilgilidir. Bu bölümde 27 soru sorulmuştur. Ölçeğin üçüncü bölümü, öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışların nedenlerine ilişkin 19 sorudan oluşturulmuştur. Anketin dördüncü bölümünde, okul malına karşı tahripçi davranış gösteren öğrencilerin özelliklerini saptamaya dönük 23 soru sorulmuştur. Ölçeğin beşinci bölümünde ise, öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışları önlemeye ya da azaltmaya dönük olarak yapılabilecekleri belirlemeye dönük 18 soru hazırlanmıştır. Geçerlik işlemi sonucunda ise düşük düzeyde yük olan maddelerin bölümlerden çıkartılması neticesinde ölçekteki toplam madde sayısı 69'a düşürülmüştür.

Ölçekteki tüm maddeler faktör analizine tabi tutularak faktör yapısı incelenmesi yerine her bir alt bölüm ayrı olarak faktör analizine tabi tutularak her bölümün tek faktörlü yapı gösterip göstermediğine bakılmıştır. Ölçeğin genel

güvenirliğini belirleyebilmek için Cronbach alfa değerleri hesaplanmıştır. Bu değer 0.94 olarak kestirilmiştir.

Ölçekte yer alan maddeler 5’li likert türüne göre yanıtlanmakta ve Hiç katılmıyorum (1.00-1.80), “Az katılıyorum”(1.81-2.60), “Kısmen katılıyorum” (2.61-2.40), “Büyük ölçüde katılıyorum” (3.41-4.20) ve “Tamamen katılıyorum” (4.21-5.00) katılma düzeyleri bunlara karşılık gelen puan sınırlarından yararlanarak yorumlanmaktadır.

Halihazırdaki bu çalışma kapsamında Cronbach Alfa değerleri yeniden hesaplanmıştır. Elde edilen Cronbach Alfa değerleri şu şekildedir: "Zarar Türleri ve Görülme Sıklığı"(0,84), "Zarar Nedenleri" (0,88), "Öğrencilerin Özellikleri" (0,81), "Önlemler" (0,90), "Genel" (0,91) şeklindedir.

Karasar’a (2009) göre 0.8 ve üzeri Cronbach Alfa değerleri “yüksek” düzeyde güvenilirliğe işaret etmektedir. Buradan hareketle gerçekleştirilen bu çalışmadan elde edilen bulguların güvenilir olduğu söylenebilir.

3.5. Veri Toplama Aracının Uygulanması ve Verilerin Toplanması

Batman İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden uygulama izni alındıktan (Ek-3) sonra örneklem alınan okullara gidilerek araştırmacı tarafından 20/03/2015-15/05/2015 tarihleri arasında uygulama yapılmıştır. Uygulama öncesinde öğretmenlere gerekli açıklamalar yapılmıştır. Uygulanan ölçeklerin analiz öncesi kontrolü yapılarak değerlendirmeye alınmıştır.

3.6.Verilerin Analizi

Ölçek yoluyla toplanan verilerden açıklamalara uygun yanıtlanan ölçekler değerlendirmeye alınmıştır. Bu şekilde toplanan verilerin analizinde SPSS17.0 (Social

Package for Social Sciences) bilgisayarpaket programı kullanılarak verilerin analizi yapılmıştır.

Homojen dağılım gösteren maddeler için; cinsiyet, medeni durum, branş, öğrenim durumu için t-testi; kıdem için ise ANOVA kullanılmıştır. Ayrıca anlamlı farklılık gösteren gruplarda farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla LSD testine bakılmıştır. Anlamlı farklılık $p \leq 0.05$ olarak hesaplanmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrencilerin tahrip edici davranışlarını algılama düzeylerini belirleyebilmek üzere ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapma (ss) değerleri hesaplanmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde amaca uygun olarak toplanan verilerin çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Daha sonra ise elde edilen bu bulgular ve ilgili yorumlar araştırma alt amaçlarının verilişindeki sıra dikkate alınarak düzenlenmiştir. Ayrıca konunun daha iyi anlaşılması amacıyla gerekli durumlarda, bulgular tablolastırılarak verilmiştir.

4.1. Anadolu Liselerinde Görevli Yönetici ve Öğretmenlerin, Öğrencilerin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Anadolu liselerinde görevli yönetici ve öğretmenlerin, öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışlarına ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Tahrip Edici Davranışlar Ölçeğinin Alt Boyutlarına Ait Betimleyici İstatistikler

Alt Boyutlar	$\bar{X}$	ss
Zarar Türleri ve Görülme Sıklığı	2,36	0,68
Zarar Nedenleri	2,18	0,75
Öğrencilerin Özellikleri	2,76	0,69
Önlemler	3,48	0,73

Tablo 6 da görüldüğü üzere, tahrip edici davranışlar alt boyutlarından $\bar{X} = 3.48$ ortalama ile en yüksek katılım, önlemler alt boyutunda görülmekte olup, en az katılım ise $\bar{X} = 2.18$ ortalama ile zarar nedenleri alt boyutunda olduğu görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle, görüşleri alınan yönetici ve öğretmenlere göre, okullarda öğrencilerin yaptığı tahripçi davranışları önlemek için cezalandırıcı yöntemlerin çok etkili olmadığı, bunların yerine öğrencilere okulu sevdirmek ve okulu benimseyici çalışmalara ağırlık verilmesinin gerektiği söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin derslere yoğunlaşması, ilgisini derse çekecek ders işleme tekniklerinin kullanılması ve okulun fiziki olarak güzelleştirilip estetiğinin ön plana çıkarılması gerekliliği de söylenebilir.

4.1.1. Cinsiyete Göre, Anadolu Liselerinde Görevli Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışlara İlişkin Bulgular

Cinsiyete göre, Anadolu Liselerinde görevli öğretmenlerin görüşlerine göre öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışlara ilişkin bulgular Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 7: Cinsiyete göre Anadolu Liselerinde görevli öğretmenlerin görüşlerine göre öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışlara ilişkin t-testi sonuçları

Alt Boyutlar	Grup	$\bar{X}$	ss	t	p
Zarar Tür. ve Gör. Sık.	Kadın	2,52	0,72	1,49	0,14
	Erkek	2,38	0,67		
Zarar Nedenleri	Kadın	2,21	0,81	1,045	0,20
	Erkek	2,10	0,73		
Öğrencilerin Özel.	Kadın	2,82	0,73	1,462	0,15
	Erkek	2,69	0,68		
Önlemler	Kadın	3,66	0,73	2,526	0,01
	Erkek	3,41	0,73		

Tablo 7’de görüldüğü üzere cinsiyete göre Anadolu liselerinde görevli yönetici ve öğretmen görüşlerine göre okul malına karşı tahripçi davranışlarına ilişkin puanları arasında önlemler alt boyutunda anlamlı farklılaşma görülmektedir ($p \leq 0.05$). Bu bulgulardan hareketle önlemler alt boyutu katılımcıları arasında kadın öğretmenler ($\bar{X} = 3.66$), erkek öğretmenlerden ($\bar{X} = 3.41$) daha fazla katılım gösterdikleri gözlemlenmiştir. Başka bir deyişle kadın öğretmenlerin erkek öğretmenler göre öğrencilerin okul iklimine uyum sağlamaları ve okul malına zarar vermemeleri konusunda cezalardan çok öğrencilerin kazanılması gerektiğini savundukları söylenebilir. Bunun nedeni kadınların annelik iç güdülerini ve şefkat yönlerinin erkeklere göre daha ağır bastığından böyle bir durum oluşmuştur.

4.1.2.Öğrenim Durumuna Göre Anadolu Liselerinde Görevli Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışlara İlişkin Bulgular

Öğrenim durumuna göre, Anadolu Liselerinde görevli öğretmenlerin görüşlerine göre öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışlara ilişkin bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Öğrenim Durumuna Göre Anadolu Liselerinde Görevli Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışlara İlişkin t-testi sonuçları

Alt Gruplar	Grup	$\bar{X}$	ss	t	p
Zarar Tür. ve Gör. Sık.	Lisans	2,43	0,69	0,33	0,74
	Yüksek Lisans	2,47	0,74		
Zarar Nedenleri	Lisans	2,17	0,75	1,43	0,15
	Yüksek Lisans	1,98	0,80		
Öğrencilerin Özel.	Lisans	2,75	0,67	0,27	0,78
	Yüksek Lisans	2,71	0,84		
Önlemler	Lisans	3,46	0,71	1,95	0,05*
	Yüksek Lisans	3,72	0,83		

$p \leq 0.05$

Tablo 8'de görüldüğü üzere, elde edilen bulgularda önlemler alt boyutunda öğrenim durumu farklı olan öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı farklılaşma görülmektedir ($p > 0.05$). Bu bulgulardan hareketle öğretmenlerin öğrenim durumları değişkeni önlemler alt boyutunda lisans mezunlarının yüksek lisans mezunlarına göre daha olumlu baktıkları görülmüştür. Bu durumda lisans mezunları yüksek lisans mezunlarına göre daha genç ve idealist oldukları, bu nedenle de olaylara daha iyimser baktıkları söylenebilir.

4.1.3. Medeni Durumlarına Göre Anadolu Liselerinde Görevli Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışlara İlişkin Bulgular

Medeni durumlarına göre, Anadolu Liselerinde görevli öğretmenlerin görüşlerine göre, öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışlarına ilişkin bulgular Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9: Medeni Durumlarına Göre Anadolu Liselerinde Görevli Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışlara İlişkin t-testi sonuçları

Alt Gruplar		$\bar{X}$	ss	t	sd	p
Zarar Tür. ve Gör. Sık.	Evli	2,37	0,62	1,39	231	0,16
	Bekâr	2,50	0,76			
Zarar Nedenleri	Evli	1,92	0,61	4,96	231	0,00
	Bekâr	2,40	0,83			
Öğrencilerin Özel.	Evli	2,77	0,70	0,65	231	0,51
	Bekâr	2,71	0,71			
Önlemler	Evli	3,52	0,74	0,48	231	0,62
	Bekâr	3,48	0,73			

Tablo 9'da görüldüğü üzere, elde edilen bulgulara göre Zarar Nedenleri alt boyutunda evli ve bekâr öğretmenlerin görüşleri anlamlı seviyede farklılaşmaktadır ($p < 0.5$). Buna göre bu alt boyutta bekâr öğretmenlerin elde ettikleri puanlar anlamlı seviyede daha yüksektir. Bu bulgulardan hareketle evli öğretmenlerin bekar olan öğretmenler göre bakış açıları daha olumlu olduğundan, bekar öğretmenlerin daha genç ve idealist olmalarından kaynaklanıyor olabilir.

4.1.4. Kıdem Derecelerine Göre Anadolu Liselerinde Görevli Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışlara İlişkin Bulgular

Kıdemlerine göre Anadolu Liselerinde görevli öğretmenlerin görüşlerine göre, öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışlarına ilişkin bulgular Tablo10'da verilmiştir.

Tablo 10: Kıdemlerine Göre Anadolu Liselerinde Görevli Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Öğrencilerin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışlara İlişkin ANOVA sonuçları

Alt Gruplar	Değişkenler	$\bar{X}$	SS	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Farklılık (LSD)
Zarar Türleri ve Görülme Sıklığı	(1) 1-5 yıl	2,57	,65958	Grup İçi	4,87	3	1,62	3,50	0,01	(1-2) 0,003
	(2) 6-10 yıl	2,2443	,76990	Gruplar						0,67
	(3) 11-15 yıl	2,3209	,69331	Arası	106,00	229	229	0,46		0,14
	(4) 15+ yıl	2,3462	,51664	Toplam	110,87	232				
	Toplam	2,4331	,69132							

Tablo 10'un devamı

Alt Gruplar	Değişkenler	$\bar{X}$	SS	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Farklılık (LSD)
Zarar Nedenleri	(1) 1-5 yıl	2,3091	,78782	Grup İçi	2,49	3	2,49	4,50	0,00	(1-2)0,01
	(2) 6-10 yıl	2,0191	,79080	Gruplar						(1-3)0,02
	(3) 11-15 yıl	1,8409	,47603	Arası	0,55	229	0,55			0,79
	Toplam	2,1436	,76123							
Öğrencilerin Özellikleri	(1) 1-5 yıl	2,7690	,66803	Grup İçi	0,90	3	0,30	0,61	0,60	0,97
	(2) 6-10 yıl	2,7651	,72253	Gruplar						0,61
	(3) 11-15 yıl	2,6979	,81012	Arası	113,47	229	0,49			0,79
	(4) 15+ yıl	2,5671	,68493	Toplam	114,38	232				
	Toplam	2,7375	,70216							
Önlemler	(1) 1-5 yıl	3,4940	,67278	Grup İçi	0,31	3	0,10	0,19	0,90	0,61
	(2) 6-10 yıl	3,5539	,74467	Gruplar						0,67
	(3) 11-15 yıl	3,4330	,89065	Arası	125,38	229	0,54			0,98
	(4) 15+ yıl	3,4911	,83094	Toplam	125,70	232				
	Toplam	3,5000	,73609							

Tablo 10'da görüldüğü üzere, 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenler ile 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenler zarar türleri ve görülme sıklığı alt boyutunda 1-5 yıl kıdeme sahip olan öğretmenler lehine anlamlı bir fark görülmektedir ($p \leq 0.05$). Bu anlamlı farkın nedeni, 1-5 yıl kıdeme sahip olan öğretmenlerin mesleğe daha yeni başlamış olmaları, idealist olmaları veya eğitimin değişebilirlik olduğuna inançlarından

kaynaklanıyor olabilir. Bir başka değişle 6-10 yıl kıdeme sahip olan öğretmenler daha tecrübeli ve meslekteki süreleri daha fazla olduğu, yaşları daha büyük olduğu için gençlere göre olayları daha olumsuz algılamış olabilirler. Bunun nedeni olarak ise sisteme adapte olup tükenmişlik sendromu yaşamaları veya mesleklerindeki yeni gelişmelere ayak uyduramadıkları için bu gelişmelere kapalı olmaları olabilir. Tablo 10'a bakıldığında, zarar türleri ve görülme sıklığı alt boyutunda diğer kıdemlerde her hangi bir anlamlı fark oluşmamıştır. Bu durumda kıdemleri bir birine yakın olan öğretmenlerin olaylara bakışlarının da bir birlerine yakın olduğu söylenebilir.

Tablo 10'da görüldüğü üzere, zarar nedenleri alt boyutunda 1-5 yıl kıdeme sahip olan öğretmenler ile 11-15 yıl kıdeme sahip olan öğretmenler arasında 1-5 yıl kıdeme sahip olanların lehine anlamlı bir fark görülmüştür ($p \leq 0.05$). Bu anlamlı farkın nedeni yeni başlayan öğretmenlerin tecrübeli öğretmenlere göre daha iyimser ve ılımlı olmaları olabilir. Ayrıca yine zarar nedenleri alt boyutunda 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenler ile 11-15 yıl kıdeme sahip olan öğretmenler arasında da anlamlı bir fark saptanmıştır. Bu anlamlı fark 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenler lehine olmuştur ($p \leq 0.05$). Bu farkın nedeni, 1-5 yıl kıdemindeki öğretmenlerin daha mesleklerinin ilk yıllarında oluşları, bilgilerinin yeni oluşları ve idealist olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Bir diğer değişle 11-15 yıl kıdeme sahip olan öğretmenlerin yeni gelişmelerle uyum sağlayarak güncellemedikleri nedeniyle mevcut şartlara uyum sağlamış olmaları olabilir.

Diğer alt boyutlarda kıdem değişkeninin anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür. Bunun nedeni, öğrencilerin özellikleri ve önlemler alt boyutlarıyla ilgili olarak genelde tün kıdemlerdeki öğrenciler birbirlerine yakın görüşte olduğu söylenebilir.

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde öncelikli olarak elde edilen bulgular özetlenerek ilgili alan yazın ışığında tartışılmış, daha sonrasında ise ulaşılan bulgulara göre alanda çalışan uygulayıcılara ve bu konuda daha sonrasında araştırma yapacaklara yönelik geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma, Anadolu liselerinde görevli yönetici ve öğretmenlerin tahrip edici davranış kaynaklarına yönelik görüşlerinin ne düzeyde olduğunu belirlenebilmesi için her bir alt boyut için yüzde ve frekans değerleri hesaplanmıştır. Buna göre Anadolu liselerinde görevli yönetici ve öğretmenlerin gözüyle öğrencilerin okul malına verdikleri tahribatın; "*zarar türleri ve görülme sıklığı*", "*zarar nedenleri*", "*öğrencilerin özellikleri*" ve "*zararları önlemek için hangi önlemler*" değişkenlerine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu değerlerin yorumlanması için dikkat edilecek değer aralıkları ve bu değer aralıklarına karşılık gelen düzeyler şu şekildedir: Hiçbir zaman (1.00-1.80); Nadiren (1.81-2.60; Bazen (2.61-3.40); Sık sık (3.41-4.20); Her zaman (4.21-5.00).

Buna göre, öğretmen ve yöneticiler "*Zarar Türleri ve Görülme Sıklığı*" ve "*Zarar Nedenleri*", alt boyutları için "Nadiren" düzeyinde katılım gösterdikleri, "*Öğrencilerin Özellikleri*" alt boyutu için "Bazen" düzeyinde katılım gösterdikleri ve "*Önlemler*" alt boyutunda ise "Sık Sık" düzeyinde katılım gösterdikleri görülmektedir.

Elde edilen bir diğ er bulguya göre  ğretmen ve yöneticilerin görüşleri alt boyutlara göre anlamlı seviyede farklılaşmaktadır. Marvin ve diğ. (1976), okullarda yaşanan şiddet olayları konusunda yaptıkları konferans çalışmalarında  ğretmen,  ğrenci ve yöneticilerden oluşan 102 kişilik gruptan elde ettikleri verilere göre tahripçilik okullarda en sık rastlanan şiddet eylemidir. Gerçekleştirilen bu araştırmada ise  ğretmen ve yöneticilerin görüşlerine göre okullarda görülen tahripçiliğinin yoğun sıklıkta ve farklı türlerde g r lmediğı, ayrıca, bununla paralel olarak genelde görülen tahrip nedenlerinin Batman ilinde bulunan öğrenciler için de geçerli olduğı söylenebilir.

Öğretmen “Zarar Türleri ve G r lme Sıklığı” alt boyutu ve “Zarar Nedenleri” alt boyutlarında yöneticilere göre daha olumlu görüş belirttikleri, diğ er alt boyutlar için ise anlamlı seviyede bir farklılaşma olmadığı görülmüştür. Nitekim  z ağın (2001) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada da benzer bulgular elde edilmiştir. Ayrıca Oruç (2008) tarafından yapılan araştırmada da benzer bulgular elde edilmiştir. Öğretmenlerin bu alt boyutlarda daha olumlu görüş belirtmeleri, okul tahripçiliğinin eğitim  ğretim faaliyetlerini de zaman zaman etkilemesine rağmen daha ziyade yönetsel bir sorun olması ve bu konularda yöneticilerin daha fazla mesai harcamaları sebebiyle sürece daha fazla vakıf olacakları için görüşlerinin daha yüksek olması beklenebilir.

Kadın  ğretmenlerin erkek öğretmenlere kıyasla “ nlemler” alt boyutunda anlamlı seviyede daha olumlu görüş belirttiklerini belirtmişlerdir.  z ağın (2001) tarafından gerçekleştirilmiş olan çalışmada da okulda uygulanan tahribe yönelik algıların cinsiyet değişkenine göre farklılaşabileceğı yönünde bulgulara rastlanmıştır. Oruç (2008) tarafından yapılan araştırmada da benzer bulgulara rastlanmıştır. Bu durumun gerekçesi, kadın öğretmenlerin anneli içi güdüsü, erkek öğretmenlere göre daha merhametli olmaları, sorunların varlığından ziyade çözümlere daha fazla ağırlık vermeleri ve bu konuda daha iyimser bir bakış açısı geliştirmeleri ile açıklanabilir.

Bekâr  ğretmenlerin “Zarar Nedenleri” alt boyutunda anlamlı seviyede daha olumlu görüş belirttikleri görülmüştür. Medeni durum değişkenine bağlı bu

farklılaşmanın özünde evli ya da bekâr olmaktan ziyade yaş ve kıdemın etkili olduğu düşünölebilir. Evli öğretmenlerin yaş olarak daha büyük oldukları düşünöldüğünde gelişimsel özellikleri itibariyle daha fazla sorgulayıcı olan genç (ve aynı zamanda bekâr) öğretmenlerin nedenlere daha fazla dikkatlerini vermiş olabilecekleri düşünölebilir.

Kıdem dereceleri 1-5 yıl aralığında olan öğretmenler “Zarar Türleri ve Görölme Sıklığı” ve “Zarar Nedenleri” alt boyutlarında diğerk kıdem seviyelerinde yer alan öğretmenlere kıyasla daha olumlu görüş belirttikleri belirtilmiştir. Bir önceki bulgu ile paralel olarak daha genç ve mesleklerinde daha yeni olan öğretmenlerin nedenler konusunda daha sorgulayıcı ve bu alt boyutta daha olumlu (ve aynı zamanda iyimser) görüş belirtmeleri beklenen bir bulgu olduğu söylenebilir. Nitekim göreve yeni başlayan öğretmenler mevcut sistemin işleyişi hakkında daha az bilgi sahibi olmaları dolayısıyla daha olumlu görüş bildirmelerinin beklenen bir durum olduğu söylenebilir. Oruç (2008) tarafından yapılan çalışmada da kıdemleri yüksek olan yönetici ve öğretmenlerin kıdemleri düşük olanlara göre daha iyimser oldukları görölmüştür.

5.2. Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

5.2.1.Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre tahrip edici davranışların okullarda yoğun olarak görölmekte olup (sıraların üzerine yazı ve resim yapılması, sınıf duvarlarına yazı yazılması, tuvalet kapı ve duvarlarına yazı ve resim yapılması v.b.), öğretmenlerin çocuğun bu davranışları göstermesine yol açan nedenleri çok iyi belirlemelerini ve aile ile işbirliği yapmalarını gerektiği söylenebilir. Çünkü davranış değiştirmede, problem davranışlarla ilgili sorunları çözmede başarıya ulaşmak için bu

davranışı doğuran nedenleri ortadan kaldırmak, sınıf ve aile ortamlarındaki davranışların tutarlılığını sağlamak gereklidir.

2. Okulların fiziki olarak yetersiz olması ve bakımsız olması, hem alan yazına göre hemde araştırma bulgularına göre, okul tahripçiliğinin nedenlerindendir. Bunun için sorumluluğun önemli kısmı okul yöneticilerine düşmektedir. Okulun fiziksel yönden geliştirilmesi ve bakımının düzenli yapılması, maddi durumunun iyileştirilmesiyle mümkün olabilir. Bu konuda okul yöneticileri, bağlı bulunduğu il milli eğitim müdürlüğün nezdinde gerekli çalışmaları yapabilir ve okul-aile birlikleriyle de işbirliğine gidebilir.

3. Eğitim kademesinin ilk kademelerinden başlayarak liseye gelinceye kadar her dönemde eğitim programlarına şiddetin zararlarını ve önleyici tedbirlerin çocuklarımıza anlatmak için bilgilendirici konulara daha fazla yer verilebilir.

4. Sene başı ve eğitim-öğretim faaliyetlerinin bitiminde okulun bütün alanlarının resimleri çekilerek sene sonunda geline durum öğrencilere karşılaştırmalı olarak gösterilebilir.

5. Okul tahripçiliğine en fazla maruz kalan alanlar ve eşyalar bu tahribattan fazla etkilenmeyecek tür ve malzemelerden seçilebilir. Bunun için sınıf ve okul duvarlarının yazmayı zorlaştırmalı şekilde boyatılması ya da pürüzlü zeminlerden seçilmesi bu alanlarla ilgili yapılan tahripçiliğin önlenmesine ya da azalmasına yardımcı olabilecektir.

6. Eğitim kurumu yönetici ve öğretmenleri kurumlarda bulunan panolara şiddeti önleyici, bilgilendirici resim, broşür, şiir ve yazılar astırılabilir.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1.Farklı lise türlerinde bulunan okullarda tahripçi davranışlarla ilgili bir çalışma bulunmamaktadır. Akademik yönden farklı, bilişsel özelliklere, farklı sosyo-ekonomik

seviyelerde yer alan öğrencilerin öğrenim gördükleri bu okulları kapsayan bir araştırma yapılabilir.

2. Gerçekleştirilen bu çalışma veli ve öğrencilerin görüşleri de dâhil edilerek tekrarlanabilir. Bu sayede konu ile ilgili farklı paydaşların görüşleri dâhil edilerek karşılaştırmalar yapılabilir.

3. Gerçekleştirilen bu çalışma yalnızca Batman ilinde bulunan Anadolu Liselerinde görevli yönetici ve öğretmenlerin görüşleri dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Farklı illerdeki öğretmenlerin görüşlerine de başvurularak okul tahripçiliği ile ilgili bölgesel farklılıklar incelenebilir.

4. Fen liseleri ve özel okullarda, okul tahripçiliği ile ilgili her hangi bir araştırma bulunmamaktadır. Bu okulları kapsayan bir araştırma yapılabilir.

5. Üniversitelerde de okul tahripçiliği vakaları sıkça yaşanmaktadır. Ancak bu konuda ülkemizde yapılmış yerli çalışmalara rastlanmamıştır. Üniversitelerdeki tahripçilik olaylarının araştırılması da yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Accounts Commission for Scotland (2001). *'A Safer Place': Revisited: A Review of Progress in Property Risk Management in Schools*. Edinburgh, Scotland: Accounts Commission for Scotland.
- Barker, M., and C. Bridgeman (1994). *Preventing Vandalism: What Works?* Crime Detection and Prevention Series, Paper 56. London: Home Office Police Research Group.
- Başaran, İ. E. (2000). *Eğitim Yönetimi Nitelikli Okul*. (4. Basım). Ankara: Feryal Matbaası.
- Boz, B. ve Beyaztaş, F. Y. (2001). "Vandalizm", *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 10(3):17.
- Canter, D., and L. Almond (2002). *The Burning Issue: Research and Strategies for Reducing Arson*. London: Office of the Deputy Prime Minister.
- Cooze, J. (1995). "Curbing the Cost of School Vandalism: Theoretical Causes and Preventive Measures." *Education Canada* 35(3):38–41
- Crime in USA(1996) (<https://www.fbi.gov/about-us/cjis/ucr/crime-in-the-u.s/1996/96sec2.pdf>)
- Deaver, P. (1976). *Violence And Vandalism In The Schools: The Problem And How To Address It*. Michigan: Offices Of The National Community Education Association.
- DeMore, S.Wa. Fisher, J.D. ve Baron, R.M. (1988). The equity-control model as a prediction of vandalism among college students *Journal Of Applied Social Psychology*. 18(1). S.80-91.

- Doğan, S. Demir, İ. (2012). Genel Lise Öğrencilerinin Okul Tahripçiliği Algıları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*. 13(1): 133-147.
- Gladstone, F. (1978). “Vandalism Amongst Adolescent Schoolboys.” In R. Clarke (ed.), *Tackling Vandalism*. Home Office Research Study, No. 47. London: Home Office.
- Heaviside, S., C. Rowand, C. Williams, and E. Farris (1998). *Violence and Discipline Problems in U.S. Schools, 1996–1997*. Washington, D.C.: U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics.
- Horowitz, T. and Tobaly, D. (2001). “School Vandalism: Individual and Social Context”. *Adolescence*. 14(2): 18-31.
- Houghton, J. (1982). *Vandalism and Theft: A Problem for Schools*. Research Report 12. Sydney, Australia: New South Wales Bureau of Crime Statistics and Research.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kızmaz, Z. (2006). Okullardaki Şiddet Davranışının Kaynakları Üzerine Kuramsal Bir Yaklaşım *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(1), 47-70.
- Ilsoop, J. (1988). “Preventing Criminal Damage to Schools.” In D. Challinger (ed.), *Preventing Property Crime*. Seminar Proceedings, No. 23. Canberra, Australia: Australian Institute of Criminology.
- Morrison, Gale M., Michael J. Furlong ve Richard L. Morrison (1994). “School Violence To School Safety: Reframing the Issue for School Psychologists”. *School Psychology Review*, 23(2): 236-256.

Ulusal Suç Önleme Konseyi (2003). *School Safety and Security Toolkit: A Guide for Parents, Schools, and Community*. Washington, D.C.: National Crime Prevention Council.

Oğuzman, S. , ÖzerM., Kemal, ve Özdemir, O. O., (2004). *Eşya Hukuku*, İstanbul: Filiz Kitabevi.

Oruç, M. (2008) *Yönetici, Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Ankara ili Genel Lise ve Meslek Lisesi Öğrencilerinin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışlar*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Öğülmüş, S. (1993). “Tahripçilik”, *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 26(2): 587-592

Öğülmüş, S. (1995). “Vandalizm (tahripçilik) veya Toplumda Çevreye Karşı Bir Manifesto”, *İlim ve Sanat*, 39: 76-79.

Özçağın, H. M. (2001). *Yönetici, Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Ankara İli Genel Lise ve Meslek Lisesi Öğrencilerinin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışlar*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Özgenç, İ. (2007). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Seçkin Yay.

Özgüven, İ. E. (2001) *Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Ankara, Pdrem Yayınları.

Sadık, F. (2002). “İlköğretim I. Aşama (1-5. Sınıf) Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Gözlemledikleri Problem Davranışlar”, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Enstitü Dergisi/e-dergi* ISSN:1304-8899. 10(10).

- Sampson, R. J. ve Raudenbush, S. W. (1999). Systematic Social Observation Of Public Spaces: A New Look At Disorder In Urban Neighbourhoods. *American Journal Of Sociology*, 105: 603–651.
- Stein, M. (2006). Research Review: Young people leaving care. *Child and Family Social Work*, 11, 273 – 279.
- Temel, A. (1998). “Üniversite Öğrencilerinin Sıra ve Masaları Yazıp Çizmelerinin Nedenleri”, *Yaşadıkça Eğitim*, Sayı: 56: 13-16.
- Tygart, C. (1988). “Public School Vandalism: Toward a Synthesis of Theories and Transition to Paradigm Analysis”. *Adolescence*, 23(89).
- Yavuzer, Y. (1998). *Niğde İlindeki Öğretmenlerin Okul Tahripçiliğine Karşı İdeolojik Yönelimleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zeisel, J., American Association of School Administrators., Educational Facilities Laboratories., & Boston (Mass.). (1976). *Stopping school property damage: Design and administrative guidelines to reduce school vandalism*. Arlington, VA: American Association of School Administrators and Educational Facilities Laboratories, New York, in collaboration with City of Boston Public Facilities Dept., Boston.
- Zwier, G., ve Vaughan, G. M. (1984). Three ideological orientations in school vandalism research: *Review of Educational Research*. 54(2): 263-292.

ÖZGEÇMİŞ

1. **Adı Soyadı:** Naci SUÇİN
2. **Doğum Tarihi:** 01.10.1978
3. **Öğrenim Durumu:** Yüksek Lisans

Derece	Alan	Üniversite	Yıl
Lisans	Sınıf Öğretmenliği	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Amasya Eğitim Fakültesi	2001
Y. Lisans	Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi	Zirve Üniversitesi	2015

EKLER

EK 1: Veri Toplama Aracı Öğretmen Anketi

ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE ÖĞRENCİLERİN OKUL MALINA KARŞI GÖSTERDİKLERİ TAHRİPÇİ DAVRANIŞLAR

(B ÖĞRETMEN ANKETİ)

Sayın Meslektaşım,

Bu araştırmanın amacı, “*Öğretmen görüşlerine göre öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışların neler olduğunu* ” saptamaktır. Araştırma sonuçları araştırmacı tarafından bilimsel amaçla kullanılacaktır. Bu bilimsel çalışmaya katkıda bulunabilmeniz için soruların tümünü içtenlikle ve samimi olarak cevaplandırmanız beklenmektedir.

Araştırma beş bölümden oluşmaktadır. **I. Bölüm** kişisel bilgilere ilişkin sorular yer almaktadır. **II. Bölümde** okul malına verilen zararların türleri ve görülme sıklığı, **III. Bölümde** okul malına zarar verilmesinin nedenleri, **IV. Bölümde** okul malına zarar veren öğrencilerin özellikleri, **V. Bölümde** okul malına verilen zararları önlemek için hangi önlemler alınmalıdır? ***Size en uygun gelen her soru için uygun yere “X” işareti koyunuz. Ankete isminizi yazmanıza gerek yoktur.*** İlginizden dolayı şimdiden teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Naci SUÇİN

Yüksek Lisans Öğrencisi

I.BÖLÜM**KİŞİSEL BİLGİLER**

I. Öğrenim Durumunuz: 1 () Ön Lisans 2 () Lisans 3 () Yüksek Lisans

4 () Diğer (Lütfen yazınız.....)

II. Cinsiyetiniz: 1 () Kadın 2 () Erkek

III. Medeni Durumunuz: 1() Evli 2 () Bekar

IV. Kıdeminiz: 1 () 1-5 yıl 2 () 6-10 yıl 3 () 11- 15 yıl 4 ()

16 yıl ve üzeri

BÖLÜM II

**ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE OKUL MALINA VERİLEN ZARARLARIN
TÜRLERİ VE GÖRÜLME SIKLIĞI**

	Bu bölümde öğrencilerin okul malına zarar verici davranışların türleri ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Bu davranışların ne sıklıkta gözlemlendiğini size uygun gelen seçeneğe (X) işareti koyarak belirtiniz.	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman
	Öğrencilerin;					
1	Sıraların üzerine yazı yazmaları,					
2	Sıraların üzerine resim yapmaları,					
3	Sıraları parçalamaları,					
4	Öğretmen masasının üstüne ve kenarlarına yazı yazmaları,					
5	Öğretmen masasının üstüne, kenarlarına resim çizmeleri,					
6	Öğretmen masasını parçalamaları,					
7	Sınıf duvarlarına yazı yazmaları,					
8	Sınıf duvarlarına resim çizmeleri,					
9	Okulun dış duvarlarına yazı yazmaları,					
10	Okulun dış duvarlarına resim çizmeleri,					
11	Sınıf kapılarını kırmaları,					
12	Sınıf pencerelerinin kollarını kırmaları,					
13	Sınıf camlarını kırmaları,					
14	Sınıf defterinin kapağına ve sayfalarına yazı yazmaları,					
15	Sınıf defterinin kapağını ve sayfalarını yırtmaları,					
16	Tuvalet kapılarına yazı yazmaları,					
17	Tuvalet kapılarına resim çizmeleri,					
18	Tuvaletlerde pisuvarları kırmaları,					
19	Bilgisayar, projeksiyon, DVD, VCD oynatıcılarını kırmaları,					
20	Ders saatleri dışında öğretmenler odasındaki eşyalara zarar vermeleri,					
21	Öğretmenlerin ve idarecilerin arabalarının kaportalarını çizmeleri,					
22	Spor alanlarındaki pota ve direkleri kırmaları,					
23	Okul bahçesindeki ağaçların dallarını kırmaları,					
24	Kütüphanedeki kitapların sayfalarını kopartmaları,					
25	Sınıflardaki floresan lambaları kırmaları,					
26	Elektrik düğme ve prizlerini kırmaları.					

Lütfen başka varsa belirtiniz.

BÖLÜM III

ÖĞRETMENGÖRÜŞLERİNE GÖRE OKUL MALINA ZARAR VERİLMESİNİN
NEDENLERİ

	Bu bölümdeki soruları cevaplandırırken, öğrencilerin okul malına zarar vermenedenleri ile ilgili olarak ileri sürülen görüşlere katılma derecenizi, karşılığında belirtilen ölçekte size uygun gelen seçeneğe (x) işareti koyarak belirtiniz.	Hiç katılmıyorum	Az katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Büyük ölçüde	Tamamen katılıyorum
	Öğrenciler, aşağıdaki nedenlerden dolayı okul malına zarar vermektedir.					
1	Okul yönetiminin sert tutumundan dolayı,					
2	Öğretmenlerin katı tutumlarından dolayı,					
3	Öğretmenlerin okul malını koruma konusundaki duyarsızlıklarından dolayı,					
4	Öğretmenlerin not vermedeki adaletsizliklerinden dolayı,					
5	Öğretmenlerin öğrenciler arasında ayırım yapmalarından dolayı,					
6	İdarecilerin öğrenciler arasında ayırım yapmalarından dolayı,					
7	Derslerin sıkıcı geçmesinden dolayı,					
8	Konular ilgi çekici olmadığından dolayı,					
9	Öğretmenlerin dikkatini çekebilmek için,					
10	Okulda yeterince sosyal etkinlik (gezi, inceleme vb.) olmadığı için,					
11	Okulda yeterince sportif etkinlik (turnuva, müsabaka vb.) olmadığı için,					

Lütfen başka varsa belirtiniz.

BÖLÜM IV

ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE OKUL MALINA ZARAR VEREN ÖĞRENCİLERİN ÖZELLİKLERİ

Aşağıda, okul malına zarar veren öğrencilerin özellikleri ile ilgili görüşler belirtilmiştir. Bu görüşlere katılma düzeyinizi size uygun gelen seçeneğe (x) işareti koyarak belirtiniz.		Hiç katılmıyorum	Az katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Büyük ölçüde katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Okul malına zarar veren öğrenciler;						
1	Lise son (dördüncü sınıf) öğrencileridir.					
2	Fiziksel açıdan, arkadaşlarından daha gelişkin olan öğrencilerdir.					
3	Sınıfta arka sıralarda oturan öğrencilerdir.					
4	Derslerde aktif katılımı olmayan öğrencilerdir.					
5	Derslerin akışını bozan öğrencilerdir.					
6	Sosyal ve sanatsal etkinliklere (gezi, yarışma, tiyatro, şiir yazma ve okuma, enstrüman çalma vb.) katılmayan öğrencilerdir.					
7	Sportif etkinliklere katılmayan öğrencilerdir.					
8	Dersleri ve öğretmenleri sevmeyen öğrencilerdir.					
9	Derslerde başarısız öğrencilerdir.					
10	Sınıf tekrarı yapan öğrencilerdir.					
11	Devamsızlık sorunu olan öğrencilerdir.					
12	Gelecekte ümitsiz öğrencilerdir.					
13	Ailelerinin öğrenim düzeyi düşük olan öğrencilerdir					
14	Kavgacı ve geçimsiz öğrencilerdir.					
15	Arkadaş gruplarına alınmayan öğrencilerdir.					
16	Alkol kullanan öğrencilerdir.					
17	Madde (uyuşturucu, tiner, bali vb.) bağımlısı olan öğrencilerdir.					
18	Psikolojik rahatsızlıkları olan öğrencilerdir.					

Lütfen başka varsa belirtiniz.

BÖLÜM V

**ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE OKUL MALINA VERİLEN ZARARLARI
ÖNLEMELİK İÇİN HANGİ ÖNLEMLER ALINMALIDIR?**

	Aşağıda, öğrencilerin okul malına verdikleri zararların önlenmesi ya da azaltılmasıyla ilgili öneriler sunulmuştur. Karşılardaki ölçekte size uygun gelen seçeneğe (x) işareti koyarak belirtiniz.	Hiç katılmıyorum	Az katılmıyorum	Kısmen katılmıyorum	Büyük ölçüde katılmıyorum	Tamamen katılmıyorum
1	Öğrencilerin okulu ve okul malını sahiplenmelerini sağlayacak eğitsel etkinlikler (toplantı, seminer vb.) düzenlenmeli.					
2	Okulu ve okul mallarını korumak için velilerle işbirliğine gidilmeli.					
3	Okul malına verilen zararlar öğrencinin velisine ödetilmeli					
4	Sıra, masa gibi okul eşyaları daha sağlam malzemelerden yapılmalı.					
5	Her hafta sıra, masa ve duvar kontrolleri yapılmalı.					
6	Okulun fiziksel durumu sene başında ve sene sonunda çekilecek fotoğraflarla karşılaştırılmalı ve bu karşılaştırma öğrenciye de gösterilmeli.					
7	Okulun dış alanları, koridorları, sınıfları ve benzerleri kapalı devre televizyonsistemi ile izlenmeli.					
8	Geceleri okul ve çevresinin aydınlatılması artırılmalı.					
9	Okula ve okul malına verilen bütün zararlar polise bildirilmeli.					
10	Okulun bakım ve onarımları düzenli olarak yapılmalı.					
11	Okulun çevre düzenlemesi yapılarak estetik bir görünüme kavuşturulmalı.					
12	Eğitsel kulüp çalışmaları artırılmalı ve öğrencilerin katılımı sağlanmalı.					
13	Okulda tiyatro, sinema, şiir günleri düzenlenmeli.					
14	Derslere öğrencilerin aktif katılımını sağlayacak yöntemler (tartışma, grupödevleri vb.) kullanılmalı.					

Lütfen başka varsa belirtiniz.

EK 2: Veri Toplama Aracı Yönetici Anketi

YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE ÖĞRENCİLERİN OKUL MALINA KARŞI GÖSTERDİKLERİ TAHRİPÇİ DAVRANIŞLAR

(A YÖNETİCİ ANKETİ)

Sayın Okul Yöneticisi,

Bu araştırmanın amacı, “*Yönetici görüşlerine göre öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışların neler olduğunu* ” saptamaktır. Araştırma sonuçları araştırmacı tarafından bilimsel amaçla kullanılacaktır. Bu bilimsel çalışmaya katkıda bulunabilmeniz için soruların tümünü içtenlikle ve samimi olarak cevaplandırmanız beklenmektedir.

Aşağıda yöneticilerin görüşlerine göre öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışlarına ilişkin anket sorularına yer verilmiştir. ***Size en uygun gelen her soru için uygun yere “X” işaretini koyunuz. Ankete isminizi yazmanıza gerek yoktur.*** İlginizden dolayı şimdiden teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Naci SUÇİN

Yüksek Lisans Öğrencisi

BÖLÜM I

YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE OKUL MALINA VERİLEN ZARARLARIN
TÜRLERİ VE GÖRÜLME SIKLIĞI

	Bu bölümde öğrencilerin okul malına zarar verici davranışların türleri ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Bu davranışların ne sıklıkta gözlemlendiğini size uygun gelen seçeneğe (X) işareti koyarak belirtiniz.	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman
	Öğrencilerin;					
1	Sıraların üzerine yazı yazmaları,					
2	Sıraların üzerine resim yapmaları,					
3	Sıraları parçalamaları,					
4	Öğretmen masasının üstüne ve kenarlarına yazı yazmaları,					
5	Öğretmen masasının üstüne, kenarlarına resim çizmeleri,					
6	Öğretmen masasını parçalamaları,					
7	Sınıf duvarlarına yazı yazmaları,					
8	Sınıf duvarlarına resim çizmeleri,					
9	Okulun dış duvarlarına yazı yazmaları,					
10	Okulun dış duvarlarına resim çizmeleri,					
11	Sınıf kapılarını kırmaları,					
12	Sınıf pencerelerinin kollarını kırmaları,					
13	Sınıf camlarını kırmaları,					
14	Sınıf defterinin kapağına ve sayfalarına yazı yazmaları,					
15	Sınıf defterinin kapağını ve sayfalarını yırtmaları,					
16	Tuvalet kapılarına yazı yazmaları,					
17	Tuvalet kapılarına resim çizmeleri,					
18	Tuvaletlerde pisuvarları kırmaları,					
19	Bilgisayar, projeksiyon, DVD, VCD oynatıcılarını kırmaları,					
20	Ders saatleri dışında öğretmenler odasındaki eşyalara zarar vermeleri,					
21	Öğretmenlerin ve idarecilerin arabalarının kaportalarını çizmeleri,					
22	Spor alanlarındaki pota ve direkleri kırmaları,					
23	Okul bahçesindeki ağaçların dallarını kırmaları,					
24	Kütüphanedeki kitapların sayfalarını kopartmaları,					
25	Sınıflardaki floresan lambaları kırmaları,					
26	Elektrik düğme ve prizlerini kırmaları.					

Lütfen başka varsa belirtiniz.

BÖLÜM II

YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE OKUL MALINA ZARAR VERİLMESİNİN
NEDENLERİ

	Bu bölümdeki soruları cevaplandırırken, öğrencilerin okul malına zarar vermenedenleri ile ilgili olarak ileri sürülen görüşlere katılma derecenizi, karşılığında belirtilen ölçekte size uygun gelen seçeneğe (x) işareti koyarak belirtiniz.	Hiç katılmıyorum	Az katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Büyük ölçüde katılıyorum	Tamamen katılıyorum
	Öğrenciler, aşağıdaki nedenlerden dolayı okul malına zarar vermektedir.					
1	Okul yönetiminin sert tutumundan dolayı,					
2	Öğretmenlerin katı tutumlarından dolayı,					
3	Öğretmenlerin okul malını koruma konusundaki duyarsızlıklarından dolayı,					
4	Öğretmenlerin not vermedeki adaletsizliklerinden dolayı,					
5	Öğretmenlerin öğrenciler arasında ayırım yapmalarından dolayı,					
6	İdarecilerin öğrenciler arasında ayırım yapmalarından dolayı,					
7	Derslerin sıkıcı geçmesinden dolayı,					
8	Konular ilgi çekici olmadığından dolayı,					
9	Öğretmenlerin dikkatini çekebilmek için,					
10	Okulda yeterince sosyal etkinlik (gezi, inceleme vb.) olmadığı için,					
11	Okulda yeterince sportif etkinlik (turnuva, müsabaka vb.) olmadığı için,					

Lütfen başka varsa belirtiniz.

BÖLÜM III

YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE OKUL MALINA ZARAR VEREN ÖĞRENCİLERİN ÖZELLİKLERİ

	Aşağıda, okul malına zarar veren öğrencilerin özellikleri ile ilgili görüşler belirtilmiştir. Bu görüşlere katılma düzeyinizi size uygun gelen seçeneğe (x) işareti koyarak belirtiniz.	Hiç katılmıyorum	Az katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Büyük ölçüde katılıyorum	Tamamen katılıyorum
	Okul malına zarar veren öğrenciler;					
1	Lise son (dördüncü sınıf) öğrencileridir.					
2	Fiziksel açıdan, arkadaşlarından daha gelişkin olan öğrencilerdir.					
3	Sınıfta arka sıralarda oturan öğrencilerdir.					
4	Derslerde aktif katılımı olmayan öğrencilerdir.					
5	Derslerin akışını bozan öğrencilerdir.					
6	Sosyal ve sanatsal etkinliklere (gezi, yarışma, tiyatro, şiir yazma ve okuma, enstrüman çalma vb.) katılmayan öğrencilerdir.					
7	Sportif etkinliklere katılmayan öğrencilerdir.					
8	Dersleri ve öğretmenleri sevmeyen öğrencilerdir.					
9	Derslerde başarısız öğrencilerdir.					
10	Sınıf tekrarı yapan öğrencilerdir.					
11	Devamsızlık sorunu olan öğrencilerdir.					
12	Gelecekte ümitsiz öğrencilerdir.					
13	Ailelerinin öğrenim düzeyi düşük olan öğrencilerdir.					
14	Kavgacı ve geçimsiz öğrencilerdir.					
15	Arkadaş gruplarına alınmayan öğrencilerdir.					
16	Alkol kullanan öğrencilerdir.					
17	Madde (uyuşturucu, tiner, bali vb.) bağımlısı olan öğrencilerdir.					
18	Psikolojik rahatsızlıkları olan öğrencilerdir.					

Lütfen başka varsa belirtiniz.

BÖLÜM IV

YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE OKUL MALINA VERİLEN ZARARLARI ÖNLEMELİK İÇİN HANGİ ÖNLEMLER ALINMALIDIR?

	Aşağıda, öğrencilerin okul malına verdikleri zararların önlenmesi ya da azaltılmasıyla ilgili öneriler sunulmuştur. Karşılarındaki ölçekte size uygun gelen seçeneğe (x) işareti koyarak belirtiniz.	Hiç katılmıyorum	Az katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Büyük ölçüde katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1	Öğrencilerin okulu ve okul malını sahiplenmelerini sağlayacak eğitsel etkinlikler (toplantı, seminer vb.) düzenlenmeli.					
2	Okulu ve okul mallarını korumak için velilerle işbirliğine gidilmeli.					
3	Okul malına verilen zararlar öğrencinin velisine ödetilmeli					
4	Sıra, masa gibi okul eşyaları daha sağlam malzemelerden yapılmalı.					
5	Her hafta sıra, masa ve duvar kontrolleri yapılmalı.					
6	Okulun fiziksel durumu sene başında ve sene sonunda çekilecek fotoğraflarla karşılaştırılmalı ve bu karşılaştırma öğrenciye de gösterilmeli.					
7	Okulun dış alanları, koridorları, sınıfları ve benzerleri kapalı devre televizyonsistemi ile izlenmeli.					
8	Geceleri okul ve çevresinin aydınlatılması artırılmalı.					
9	Okula ve okul malına verilen bütün zararlar polise bildirilmeli.					
10	Okulun bakım ve onarımları düzenli olarak yapılmalı.					
11	Okulun çevre düzenlemesi yapılarak estetik bir örünmekavuşturulmalı.					
12	Eğitsel kulüp çalışmaları artırılmalı ve öğrencilerin katılımı sağlanmalı.					
13	Okulda tiyatro, sinema, şiir günleri düzenlenmeli.					
14	Derslere öğrencilerin aktif katılımını sağlayacak yöntemler (tartışma, grupödevleri vb.) kullanılmalı.					

Lütfen başka varsa belirtiniz.

EK 3: Anket Uygulama İzin Onayı

T.C.
BATMAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 41758622/480/2887456
Konu: Araştırma İzni

16/03/2015

MÜDÜRLÜK MAKAMINA
BATMAN

Zirve Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Naci SUÇIN'ın Tez Çalışması kapsamında ilimizde görev yapan Anadolu Liseleri yönetici ve öğretmenlerine yönelik " **Anadolu Lisesi yönetici ve öğretmenleri görüşlerine göre öğrencilerin okul malına karşı gösterdikleri tahripçi davranışlar**" ile ilgili dilekçesi ve anket formu ekte sunulmuştur.

Söz konusu anket verilerinin, sadece bilimsel araştırma amaçları doğrultusunda kullanılması koşuluyla eğitim kurumlarımızda anket uygulanması birim komisyonumuzca uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

M.Naci ŞEMDİNOĞLU
Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

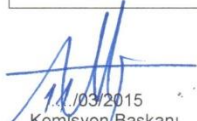
OLUR
16/03/2015
Mehmet Şafî ÖZPERK
İl Millî Eğitim Müdür V.

FORM: 2

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Yüksek Lisans Öğrencisi Naci SUÇIN
Kurumu / Üniversitesi	Zirve Üniversitesi
Araştırma yapılacak iller	Batman Merkez
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Merkez Anadolu Liselerinde görev yapan Yönetici ve Öğretmenlere
Araştırmanın konusu	"Anadolu Liselerinde Yönetici ve Öğretmenleri Görüşlerine Göre Öğrencilerin Okul Malına Karşı Gösterdikleri Tahripçi Davranışlar"
Üniversite / Kurum onayı	Zirve Üniversitesi-38196035/605-212
Araştırma/proje/ödev/tez önerisi	Veri Toplama
Veri toplama araçları	Anket Çalışması
Görüş istenilecek Birim/Birimler	----
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
10/03/2015 tarihinde toplanan komisyonumuz gelen Anket Uygulama Formunu incelemiş olup, MEB, Mevzuatındaki Araştırma İzin ve Uygulama Yönergesinin "f maddesi" uyarınca bilgi toplama formunun yapılması uygun görülmüştür.	
Komisyon kararı	Oybirliği / Oyçokluğu ile alınmıştır.
Muhallif üyenin Adı ve Soyadı:	Gerekçesi:.....
.....	
.....	

10/03/2015
Komisyon Başkanı
M. Naci ŞEMDİNOĞLU
Milli Eğitim Müdür Yardımcısı

KOMİSYON

Üye
Faruk KARANFİL
Türkçe Öğretmeni

Üye
Salih ERTEKİN
Almanca Öğretmeni